Elizabeth Gaskell

Livet i Manchester

Elizabeth Cleghorn Gaskell

Livet i Manchester

Tre fortællinger

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Elizabeth Gaskell: *Livet i Manchester* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Elizabeth Gaskell: *Livet i Manchester* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Tre stadier i Libbie Marsh's liv

1. Valentinsdagen

En dag i slutningen af november måned forrige år var der flytning fra et hus i en lille gade i vort nabolag den rige engelske fabriksby Manchester. Egentlig var det næppe en flytning, for det var kun en enkelt person, som skiftede logi fra et sted til et andet, og i stedet for et vældigt vognlæs med kommoder og kurve og skabe og senge med et stort stueur på toppen, var der kun én stor trækommode, som blev kørt på en karre efter denne person, som bevægede sig langsom og med tunge skridt gennem gaderne, sløv og nedtrykt mere på grund af sin sindstilstand end et træt legeme. Det var Libbie Marsh, som var blevet nødt til at flytte ud fra sit værelse i Dunn Street, fordi de folk, som hun hidtil havde boet sammen med der, skulle forlade Manchester. Nu forsøgte hun ganske vist at føle sig taknemmelig, fordi hun atter havde truffet på en familie, der havde ord for at være skikkelig og hvis hus ikke lå så langt oppe i byen, men alt det hun søgte at være fornøjet, ville det alligevel ikke lykkes hende. Ved tanken om, at hun skulle ud blandt vildfremmede mennesker, vendte den gamle følelse af forladthed tilbage og lagde sig knugende om hendes hjerte.

Endelig ankommet til den nye bolig i nr. 2, ... Court, Albemarle Street, sagde hun tøvende og ugerne farvel til manden, som havde bragt hendes kiste; vel kendte hun ikke stort til ham, men altid mere end til de mennesker, som ved støjen fra kærren nysgerrigt stak hovederne ud af dørene rundt

omkring. De trak sig snart tilbage, da de så, at det "bare var Dixons nye logerende".

Dixons hus lå ved enden af en baggade eller rettere en lang, smal indelukket plads. På hver side af denne plads lå en række fuldkommen ens røde murstensbygninger, og den som Dixon beboede stod ved en høj, rød teglstensmur i forbindelse med husrækken overfor, der lignede den modsatte så nøje, at man kunne tro at se ind i et spejl.

Døren til Dixons hus var lukket i lås og nøglen båret hen til en nabokone, som ventede Libbie og straks gik ud og gjorde et par forklarende bemærkninger, låste døren op og slap hende ind, rodede op i den grå aske, som brændte døsigt på skorstenen, og gik derpå sin vej. Den stakkels Libbie sad nu alene tilbage i den øde stue ved siden af sin store dragkiste; hun følte sig så ensom og venneløs og kunne ikke længere holde sin gråd tilbage.

Folkene i huset, det vil sige manden, konen og den ældste datter, arbejdede hele dagen på en fabrik; om morgenen, når de gik, lukkede de døren i lås, og bar det yngste barn, en lille pige, ind til nabokonen, hvor også nøglen havde været deponeret. Da Libbie kom, sad barnet udenfor døren og bagte pandekager af sand, men hun var for lille til at bryde sig om forældrenes nye logerende. Libbie vidste, at der var et kammer ovenpå, hvor hun og den ældste datter skulle ligge, men hun var bange for, de skulle finde det næsvist af hende, hvis hun gik derop ad de stejle trin og lagde sine ting, førend de kom hjem. Hun kunne altså ikke gøre andet end at tage sin kyse af og sætte sig ned og stirre ind i ilden, mens hun trist tænkte på fortiden og på, hvilket ensomt væsen hun var i denne store verden.

Begge forældrene og hendes lille, eneste broder var døde for flere år siden (han ville have været over nitten år nu, hvis han havde levet, men hun kunne kun tænke på ham som et lille kært barn). Hendes eneste venner (de eneste, hun havde kaldt således) boede nu langt borte i deres nye hjem. De folk, hun syede for, var gode mennesker på sin vis, men de havde for travlt med verden til at tænke på den stakkels ringe sypige, uden når de skulle have en kjole vendt, udbedret et tæppe eller noget linned. Og det for ethvert ungt menneske naturlige håb om en gang at eje et eget hjem og få ægtefælle og børn at elske og arbejde for, havde hun ganske vist bort fra sig.

Libbie så nemlig ganske ordinær ud, og havde vidst det så længe, at hun ikke mere tog sig det nær. Den, som bor i Manchester, kan ikke let forblive uvidende om sit udseende; det skal drengene og pigerne fra fabrikkerne nok sørge for. Når de slipper fra arbejdet og myldrer ud af spinderierne, får enhver, som møder dem, mange drøje sandheder at høre; men deres bemærkninger er alligevel ofte så pudsige, at selv den, som spøgen går ud over, ikke kan bare sig for at le. Libbie var så ofte blevet hilst med spørgsmål som: "Hvor længe er det siden du var en skønhed?" eller: "Hvor meget vil du have om dagen for at stå på marken og være fugleskræmsel?" at hun ikke længere gjorde sig nogen forestillinger om, hvordan hun så ud.

Mens hun sådan sad og drømte og smågræd over de billeder, hendes fantasi skabte hende, kom Dixons hjem fra fabrikken og fandt hende med våde kinder og skælvende læber.

Familien Dixon var godmodige, men støjende mennesker, lo og snakkede og larmede således ved alt, hvad de foretog sig, at Libbie snart ønskede sig tilbage i den forrige stilhed, som hun

for en time siden havde fundet så nedtrykkende. Dixon tog fat i hendes kiste og hjalp hende at bære den ovenpå i sovekammeret, og datteren fulgte med for at give hende en håndsrækning ved udpakningen og se på hvilken slags klæder "sådan en lille sytingest mon gik med". Imens lavede mrs. Dixon aftensmaden til, satte kedlen på, klirrede med kopper og tallerkener og hentede barnet hjem, hvilket bidrog yderligere til tumulterne. Så råbte hun på den ældste datter, Anne, at hun skulle komme ned, og sendte hende ud i det ene og det andet ærinde: hente æg til fløden, der var for tynd, skinke til at lægge på brødet, og smør. Frisk brød, (gerne varmt fra ovnen, hvis hun kunne finde det). Libbie, som var vant til den yderste tarvelighed, undrede sig meget over denne opdækning, som var så meget forskellig fra, hvad hun havde været vant til det forrige sted, men Dixons havde godt råd til det, for de var dygtige spindere og fik en god løn for deres arbejde. Den stadige indespærring i et rum, hvor der ofte var en stegende varme, havde berøvet dem den sunde, naturlige appetit, som finder smag i simpel kost, og de var desuden af de mennesker, som sætter den højeste glæde og nydelse i et overdådigt måltid.

Da maden var færdig, kaldte Dixons kone Libbie ned og bad hende sætte sig til bords med dem. Hun tog beskedent plads nederst ved bordet, spiste en lille smule og hørte tavs på, hvordan de snakkede om en hel del hende aldeles ubekendte personer og ting. Derpå rejste hun sig og bad frygtsomt om lidt lys; hun ville gerne have tømt sin kiste i aften, da hun i de næste mange dage skulle ud og sy hos nogle familier. Men da hun kom op på kammeret og skulle til at ordne sine ting, som lå hulter til bulter, tabte hun modet. Det forekom hende umuligt at gøre

noget ved det i aften; hun lukkede atter kisten i lås, slukkede lyset, og satte sig hen til vinduet for at vederkvæge det tunge sind ved beskuelsen af den strålende blå himmel. Dens utallige glimrende stjerner syntes hende at se så mildt og deltagende ned på den forladte.

Mens hun sad her faldt hendes øjne tilfældigt på vinduet i kvisten lige overfor. Der brændte endnu lys; gardinet var rullet ned, men på det sås skyggen af en tynd barnearm, som uafladeligt gik op og ned ligesom i stadig og pinefuld smerte. Ind imellem ophørte bevægelsen; Libbie håbede da, at den lidende havde fået ro, men snart fo'r armen i vejret med et pludseligt ryk og de spinkle fingre krampagtigt knyttede. Da Anne Dixon kom op for at lægge sig, sad Libbie endnu ved vinduet og vogtede på den lille skygge. På hendes spørgsmål om, hvem den syge var, svarede Anne:

"Det er Margaret Halls søn. Forrige sommer, da det var så varmt, at folk måtte lade vinduerne stå åbne hele natten, vækkede han mig ofte ved sin jamren. De siger, han har det bedre nu, hvor det er koldere."

"Har han det altid så dårligt? Hvad fejler han?" spurgte Libbie.

"Der skal være noget i vejen med rygraden, siger folk. Han er ellers en god lille dreng; Margaret kan også være brav nok, men min moder og hun er uvenner, derfor taler vi ikke sammen."

Libbie vedblev at stirre på vinduet, og da hun lidt efter spurgte, hvad og hvem drengens moder var, var Anne faldet i dyb søvn.

Nogen tid gik hen, og som det altid går, kom de ting, der havde været skjulte, for dagens lys.

Libbie fandt ud af, at Margaret Hall var enke og tjente sit brød som vaskekone; den syge dreng var hendes eneste barn. Hendes kærlighed til ham var uden grænser. Almindelig bekendt for sit arrige sind, og opfarende og hvas mod alle og enhver i hendes omgivelser, var hun mod ham lutter venlighed og ømhed. Han lå alene den hele dag i sin lille seng tæt ved vinduet, mens moderen var ude og arbejdede for deres livsophold. Når Libbie sad hjemme og arbejdede, plejede hun altid at se efter dem på den tid, da skyggerne på gardinet viste, at moderen var kommet hjem. Hun så da, hvorledes denne bøjede sig over sønnen, rystede hans puder, vendte ham i sengen og gav ham te. Og ofte om natten kunne hun ikke lade være at stå op og gå hen til vinduet for at se, om den lille arm bevægede sig op og ned, hvilket den altid gjorde, når smerterne holdt drengen vågen.

Libbie havde megen syning hjemme i denne vinter, og når kulden ikke var så streng, at hendes fingre blev stive, sad hun altid ved vinduet i sit lille kammer for at kunne se over til den lille fyr, de få øjeblikke, hun hvilede fra sit arbejde. Når han havde en tålelig god dag, sad han gerne så meget oprejst i sengen, at han kunne kigge ud af vinduet. Libbie mærkede, at han godt kunne lide at se på hende. Hun nikkede engang over til ham, og hans venlige smil og den hurtighed, han besvarede hendes hilsen med, viste at det fornøjede ham. Åbenlyst turde hun dog ikke prøve på at blive mere kendt med ham af frygt for hans barske moder, som ikke kunne lide Libbie, blot fordi hun boede hos Dixons. Hun så altid på hende med skæve blikke,

havde aldrig talt til hende og syntes blot at vente på en lejlighed til at give sit mishag lydeligt til kende.

Da Libbie således stadig vogtede på ham, mærkede hun snart, hvor meget han savnede en genstand, som kunne holde ham beskæftiget hele den lange dag, og forhindre ham fra udelukkende at tænke på sine smerter. Han holdt meget af blomster. Den dag i november, da Libbie flyttede ind hos Dixons, havde det være meget mildt i vejret, og der var stadig nogle få blomster tilbage i haverne, som folk på landet samlede og lavede til buketter, de kun bringe til markedet i Manchester. Hans moder havde bragt ham en lille buket høstasters, og Libbie kunne følge med i, hvad der skete med dem. Først blev de sat i vand i en gammel tekande, og hun så, at han dagligt vandede dem af den vandkrukke, som hans moder hver morgen satte ved siden af sengen, så at han kunne slukke sin brændende febertørst. Efterhånden visnede nogle af blomsterne, og i stedet for som før uafladeligt at beundre og næsten kærtegne dem, fik han nu travlt med at klippe de blomster bort, hvis falmede udseende fordunklede de andres skønhed. Da hans bevægelser var langsomme og skælvende og saksen gammel og sløv, gik arbejdet kun småt, og medtog næsten den halve formiddag. Til sidst syntes han det var bedst at bevare de tiloversblevne blomster ved at tørre dem; de blev omhyggeligt lagt mellem bladene af en gammel bibel, og når han havde det så godt, at han kunne løfte den tunge bog, plejede han at tage den frem og åbne den for at se på sine kære blomster.

Da det i vintertiden ikke var muligt at skaffe ham blomster, tænkte Libbie længe over, hvad hun i stedet for skulle finde på

at glæde ham med. Til sidst fik hun et heldigt indfald, og tanken om det fremkaldte mangt et fornøjet smil på hendes ansigt og opmuntrede hende tit gennem den lange, ensomme vinter. For ensom vedblev hun at føle sig hos Dixons, skønt de var venlige nok mod hende på deres vis. Havde hun en enkelt uge haft liden fortjeneste, gav de hende gerne henstand med betalingen, og de indrømmede hende altid villigt plads ved deres godt besatte spisebord. Hos dem levede hun vistnok langt bedre end hun ville have gjort på noget andet sted for de ubetydelige kostpenge, som hun efter aftale skulle erlægge, når hun havde arbejde hjemme. Deres venlighed gik endog så vidt, at de ville overtale hende til at tage rom i teen og forsikrede, at denne overdådighed intet skulle koste hende, men være hende hjertelig vel undt. Men de var alt for heftige og støjende og alt for optaget af omsorgen for deres timelige velfærd, til at Libbie kunne slutte sig rigtigt til dem. Den lille, syge krøbling, hvis skygge hun så om natten og hvis blege ansigt nikkede over til hende om dagen, bidrog, trods det at de aldrig havde vekslet et ord, langt, langt mere til at udfylde tomheden i hendes liv.

På Valentinsdagen den 14. februar havde hun tænkt at iværksætte sin lille plan. Hendes moder var nemlig fra det østlige England, hvor folk på denne dag bruger at sende hinanden foræringer uden at navngive sig, og denne hemmelighedsfuldhed er naturligvis det halve af fornøjelsen. Den 14. februar var tillige Libbies fødselsdag, og mangen gang i tidligere lykkeligere dage var hun blevet overrasket med en eller anden lille gave fra sin moder, hvis giver hun vel nok kunne gætte, men som hvert år indfandt sig på en ny måde. Senere havde Valentinsdagen været den tungeste dag af hele året, fordi

hun da især så bittert mindedes om lykkeligere tider og om hvad hun havde tabt. Men i år skulle hun føle den gamle glæde i hjertet; hun ville prøve på at forsøde et af sine medmenneskers liv. Hun ville spare og lægge til side af sine ringe indtægter, indtil hun kunne købe en kanariefugl i bur til den lille syge dreng overfor, som henslæbte sit ensformige liv under så mange lidelser og så få glæder.

Kun ved mange opofrelser og selvfornægtelser, ringe og fattige som enkens skærv, men visselig som den set af englene i Himlen, blev Libbie i stand til at udføre sin beslutning. Den 13. februar købte gik hun med sin halve guinea til en barber, som boede i nærheden af Albemarle Street, og som var berømt for sin avl af sangfugle. Folk har så mange interesser, både gode og dårlige; og mangen en væver i Manchester ved mere om fugle, end man i almindelighed skulle tro. Stædige, tilbageholdne, tavse mænd, men berører man emnet fugle, lyser deres ansigter straks op. De kan sige dig, hvem der vandt hovedpræmierne ved den sidste kanariefugleudstilling, hvor man kan se de præmierede fugle, og give dig allehånde detaljer om sære og morsomme hændelser ved herregårdenes dyrskuer. Og hvad angår fugle var barberen Emanuel Morris et sandt orakel.

Han viste Libbie ind i sit lille baglokale, som ellers blev benyttet til privat barbering af beskedne folk, som ikke brød sig om at sidde til skue i selve forretningen indsmurt i barberskum. Derinde hang der en uendelighed af små hjemmelavede, flettede bure med fugle; de, som havde vundet en eller anden pris, blev dog beæret med et bur af metaltråd. Jo længere og slankere en fugl var, jo større var beundringen for dens ydre; og hvis dens farve tilmed var dyb og klar og dens

toner stærke og varierede, jo mere fremhævede Emanuel dens kvaliteter. Men dette var alt sammen præmiefugle, og da Libbie spurgte, fik hun til sin skuffelse at høre, at deres pris lå mellem en og to guineas.

"Jeg er ikke så kræsen, hvad angår formen og farven," sagde hun. "Alt hvad jeg forlanger, er at den skal kunne synge."

Hun mistede derved noget af Emanuels respekt, men han viste hende alligevel sine bedste sangere, som dog ligeledes alle sammen lå over Libbies formåen.

"Nuvel, jeg ønsker nok heller ikke, at de skal kunne synge alt for højt, det er jo dog en slags støj, og der er folk, som ikke bryder sig så meget om den slags lyde."

"Det må da være nogle underlige folk, som ikke bryder sig om fuglesang," svarede Emanuel en smule fornærmet.

"Det er til én, som er meget syg," svarede Libbie undskyldende.

"Nå ja," sagde han, som om han overvejede sagen. "Visse mennesker holder mere af dem, som ikke er så dygtige, som dem der synger godt. Måske vil De hellere have denne?" Han åbnede lågen i et bur og kaldte på en lille fugl med blege farver, som sad trykket op i hjørnet. "Jupiter! Kom her!"

Fuglen rettede straks fjerene, og idet den udstødte en lille glad tone, fløj den hen til Emanuel, lagde sit næb mod hans læber som for at kysse ham, satte sig så til rette oven på hans hoved og begyndte på en blød kaskade af glade toner, måske ikke så varieret eller klar som nogle af de andres, men som glædede Libbie så meget mere, som hun altid havde været den, som foretrak de stikkelsbær, hun kun nå ved at række ud efter dem, frem for druerne, som var uden for hendes rækkevidde.

Og prisen var netop den rette; så hun satte sig i besiddelse af buret, gemte det under sin frakke, og gjorde sig rede til at bringe den hjem. Imens gav Emanuel hende vejledning om, hvordan og med hvad den skulle fodres, under udfoldelsen af al den detaljerethed, som kendetegner en mand, der elsker sit emne.

"Har den nemt ved at lære nogen at kende?" spurgte hun.

"Giv den blot et par dage, og den er lige så kælen mod Dem, som den nu er mod mig. De skal blot åbne døren i dens bur og kalde på ham, så vil han følge Dem overalt i Deres stue, men først vil han kysse Dem og slå sig ned på Deres hoved. Jeg har ikke haft tid til det, men han vil hurtigt lære nye ting, hvis man giver sig af med ham."

"Hvad hedder han? Jeg fik ikke helt fat i det."

"Jupiter. Det er ganske vist ikke så almindeligt, men byen her er overfyldt med Bobbyer og Dickyer, og siden mine fugle anses for at være noget særligt, har jeg fundet nogle anderledes navne i min søns skolebøger. Det er jo ikke mere besværligt at sige Jupiter end Dicky, når man først har vænnet sig til det."

"Jeg tror, jeg bedre kunne lide at kalde ham Peter; tror De han kunne finde sig i det?" spurgte Libbie, der nu næsten var på vej ud af døren.

"Måske, men jeg tror han foretrækker noget med tre stavelser."

På Valentinsdagen pyntede hun fuglens bur med en smuk krans af vedbendblade. Fæstnet til denne sad en seddel, hvorpå stod skrevet følgende ord med Libbies smukkeste håndskrift:

"Fra din trofaste Valentine. Kald fuglen Peter; den vil snart blive tam og komme, når du kalder."

Som man nok kan vide, fik Libbie ikke udrettet stort den eftermiddag; dertil havde hun det for travlt med at se efter den budbringer, som skulle overlevere gaven til hendes lille Valentin, og straks, når han havde afleveret fuglen og sagt, hvem der skulle have den, skulle løbe væk igen.

Endelig viste han sig, og der opstod en pause, før kvinden derovre bekvemmede sig til at bringe buret op ad trapperne. Derpå så Libbie det lille ansigt rødme af glæde og overraskelse; de magre hænder skælvede af iver, hovedet gik op og ned i hans forgæves forsøg på at regne ud, hvad der stod på sedlen (dens stakkels dreng kunne ikke læse), og buret blev vendt og drejet på alle kanter for at han rigtigt kunne se fuglens hoved, vinger og ben, noget, som Jupiter i sin bekymring over atter at være blandt fremmede, ikke holdt af, og stadig hoppede rundt i buret for at kunne sidde lige overfor drengen. Han syntes ikke at kunne blive træt af at betragte den lille bevingede fange; af henrykkelse over at eje en sådan skat, glemte han åbenbart at undre sig over, hvem den kom fra. Da moderens skygge aftegnede sig på gardinet og fuglen var blevet vist hende, så Libbie at hun i sin bevægelse over drengens glæde bøjede sig ned og kyssede ham; noget hun med al sin ømhed for ham endnu ikke havde gjort, siden Libbie lærte dem at kende.

Buret blev om natten stillet mellem vinduet og sengen. Da Libbie som sædvanlig stod op for at se over til sin lille genbo, bemærkede hun, at hans arm holdt buret tæt omslynget, som om han endog i søvne ville omfavne sin nye skat. Om Jupiter sov godt den første nat er vel tvivlsomt.

Og således endte da det første af de tre stadier i Libbies liv sidste år.

2. Pinsedag

Solen skinnede klart ned i den lille gade, hvor vor fortælling foregår, og skønt klokken blot var fem, var heden dog allerede så stærk som midt på dagen i juni måned.

De fleste var allerede oppe og i fuld bevægelse; fra de åbne sovekammervinduer hørtes latter og muntre stemmer og snart fra det ene snart fra det andet stak en arbejder sit hoved ud og spurgte sin genbo, hvad han agtede at tage sig for i dag.

"Og du da, Jack," råbte en ung mand, som i bare skjorteærmer strakte sig langt ud i vinduet, "hvor skal du hen i dag?"

"Til Dunham!"

"Hvad skal du der? Du er da rigtig en gammeldags karl. Din bedstefader brugte i sin tid at tage til Dunham, men du har nu også altid sakket bagud. Jeg og min kone tager til Alderley."

"Ja, ja, det er, forbi du ikke har andre end dig selv og din kone. Vent blot til du får fire børn, så skal du nok se, du lader dig nøje med at tage til Dunham for en billig penge og være glad for, at du kan komme derhen."

"Å snak, jeg vil alligevel rejse til Alderley. Ungerne skal ikke få lov at være med; de skal være hjemme og passe huset."

Næppe havde han talt ud, før et par hænder, tilhørende en usynlig person bag ham, spøgende tildelte ham nogle dygtige ørefigener, og alle naboerne brast i hjertelig latter over mandens forbavsede mine ved dette uventede angreb.

"Det er ret, madam Slater," råbte Jack, "men pas De bare på, han kender intet til sådanne ting endnu og bliver nok anderledes til sinds; når han får børn vil han nok lige så nødig lade ungerne blive hjemme på pinsedagen som nogen af os. Vi

lever vel den dag, da vi ser ham traske om i Dunham med en tvilling på hver arm og et par til hængende ved frakkeskøderne, for ikke at tale om, hvad De har på Deres part, madam."

I dette øjeblik kom vor gamle bekendt Libbie til syne i sit vindue, og madam Slater, som havde indtaget sin mands plads, råbte til hende:

"Og hvad med dig, Elizabeth Marsh, hvor skal du og Dixons hen i dag?"

"Dixons er ikke oppe endnu," svarede Libbie. "Dixon sagde i går, at han ville tilbringe sin helligdag i sengen. Jeg rejser til det gammeldags sted – Dunham."

"Hvad, De tager da aldrig derud alene, uden følge?"

"Nej, jeg skal være med Margaret Hall og hendes søn," svarede Libbie, idet hun hastigt gik bort fra vinduet for ikke at skulle høre nogen bemærkninger over de ledsagere, som hun havde valgt sig. Andre ville rimeligvis synes, at den hidsige, trættekære vaskekone og hendes skrantne, sygelige søn ikke kunne være noget behageligt selskab på en lysttur.

Men Jupiter kunne gerne have været en due og hans vedbendranke en olivengren, for den fred, han havde bragt med sig og den glæde og velsignelse, han havde givet, i det mindste til tre mennesker. Margaret havde snart fået at vide, hvem det var, som havde sendt lille Frank Hall en foræring på Valentinsdagen, og det var hende ikke muligt at være uvenligt stemt mod én, som havde skaffet hendes søn en glæde. Det varede dog nogen tid inden hendes trang til at udtale sin taknemmelighed fik overhånd over hendes særegne stivhed og tilbageholdenhed; men en aften, da Libbie vendte hjem, møjsommeligt slæbende på en pakke tøj på størrelse med hende

selv, som hun skulle istandsætte, blev hun indhentet af Margaret Hall, som venligt tog hendes byrde fra hende. På hjemvejen udøste hun sit hjerte for Libbie, takkede hende for den morsomme tidsfordriv, hun havde skaffet hendes søn, fortalte om hans sygdom og skildrede sin frygt og sit håb. Fra denne tid ophørte Libbie at være bange for Margarets stridbare karakter og fik deltagelse for moderen, hvis hele livslykke hvilede på en så skrøbelig grundvold. Hun blev nu både moderens og sønnens trofaste veninde, og var langt heldigere end den første i at finde ud af, hvad der kunne lette og lindre Franks sørgelige liv. De sidste måneder var også hans svage livsgnist mærkeligt blusset i vejret. Han syntes endog stærk nok til at foretage rejsen til Dunham, som Libbie havde foreslået som en lysttur i pinsen, og som både hun og Margaret havde i mange uger sparet sammen til det. Kanalbåden, som de skulle sejle med, afgik fra Knott-Mill klokken seks, og da den nu allerede var over fem, gik Libbie sagte ud af huset, bankede på Margarets dør og trådte ind uden at vente til denne havde råbt: "Kom ind."

Franks ansigt blussede stærkt og han skælvede, dels af glæde, dels af iver efter at få et endnu ikke bevilget ønske opfyldt.

"Han vil så inderligt gerne have Peter med," sagde Margaret i en uvis tone, som om hun ville overlade afgørelsen til Libbie. Frank så bønligt på hende.

"Jeg er vis på, at han ville synes så godt om det, og desuden ville han savne mig så meget her hjemme, kvidre efter mig hele dagen og føle sig så ensom. Jeg kommer ikke til at blive halvt så glad i dag, hvis jeg skal tænke på, at stakkels Peter sidder alene hjemme. Og tænk, Libbie, den synes næsten lige så godt om

blomster og grønt løv og alt sådan noget som et kristent menneske. Du skulle blot høre, hvor fornøjet den kvidrer, når moder har bragt mig for en skilling frisk grønt til at lægge rundt om hans bur. Lad Peter få lov at følge med, kære Libbie! Jeg skal holde buret med mine egne hænder."

Så fik da Jupiter lov til at være med på turen. De to kvinder havde i fællesskab lejet en vogn for at få Frank ned til båden, og naboerne råbte nu til dem, at køretøjet holdt udenfor indgangen til pladsen. Margaret bar Frank, som vel var let af vægt, men tung nok formedelst sin hjælpeløshed. Buret holdt han selv, da han således troede at opfylde sit løfte om, at Peter ikke skulle volde nogen anden ulejlighed end ham selv. Bagefter kom Libbie med en pakke, som indeholdt deres proviant for dagen. Naboerne kom ud og ytrede i venlige, om end lidt plumpe ord deres gode ønsker, og et par af dem tilbød sig endog at bære Frank, hvilket Margaret imidlertid ikke tillod. Synet af den lille lamme dreng syntes at forjage deres uvilje mod enken, hvis trættekærhed og heftighed mere end en gang havde givet stof til snak.

Og nu kørte de da afsted! Frank bed sig i læberne for at lade være at skrige af smerte ved vognens voldsomme rysten, men krympede og vred sig, indtil de kom ned på en bedre vej. Her lukkede han sine øjne og syntes begærlig efter at nyde nogle minutters hvile. Libbie følte sig meget undselig og bange for at nogen af de folk, som hun arbejdede for, skulle se hende "stadset op i en vogn", og trykkede sig så langt ind i et hjørne og gjorde sig så lille som muligt. Margaret derimod strakte sig langt ud af vinduet, nikkede og smilede til snart sagt enhver, de mødte, og det var ikke så få, for gader og veje var fyldt med

glade mennesker, selv i denne tidlige morgenstund, som var på vej til jernbanestationen eller de både, som trængte sig i kanalerne på denne smukke helligdag. Og næsten alle dem, de mødte, smilede eller nikkede tilbage til mrs. Hall og syntes at tage del i hendes glæde. Endelig kastede hun sig ned ved siden af Libbie og udbrød:

"Aldrig i mit hele liv har jeg kørt i vogn mere end en eneste gang før, og det var, da jeg havde bryllup. Se bare, hvor dejlig vognen er indeni, den hvælver sig over os akkurat som en himmel; og sådanne dejlige frynser som den er besat med!" vedblev hun. Jupiter lod ikke til at være nær så henrykt.

Helligdagen og det smukke vejr åbnede alles hjerter for gode følelser og enhver viste den stakkels Frank deltagelse. Kusken løftede ham kærligt ud af vognen og bar ham lige ned til båden, hvor folk flyttede sig til side for at han kunne komme til at ligge, da de så, at han allerede var træt. Først da hans moder og Libbie kom ombord med pakken og buret, fik han dog mod til at lægge sig ned.

Båden gik nu afsted og en anden indtog dens plads; i pinseferien er nemlig her alle mulige fartøjer og vogne i bevægelse, da arbejderbefolkningen i Manchester, som træller det hele år igennem, på denne tid altid tyer ud på landet for at glæde sig i Guds frie natur. Selv ståpladserne i det lille fartøj var optaget; på bredderne stod en masse tilskuere og morede sig ved at se på de forbisejlende både, propfulde af glade, muntre og forventningsfulde mennesker. For enhver af dem var synet af landet – som i øvrigt er så uinteressant som vel kan tænkes, men jo dog er landet – så nyt og frydefuldt; hvert blomstrende frugttræ, som slyngede sine grene op ad en husvæg; hver

forårsblomst i græsset ved kanalens bredder fremkaldte lydelig jubel fra børnenes og glade ytringer fra forældrenes side. Selv den mindste ubetydelighed blev der lagt mærke til og beundret; man var ligesom bange for at lade selv den mindste begivenhed på denne lykkelige dag gå hen uden at sætte tilbørlig pris på den. Således gik den to timer lange sejlads til et sted kun otte engelske mil fra Manchester alt for hurtigt for alle ombord. Frank, der dog længtes ivrigt efter at se Dunham, i hans tanker et andet London, fandt stort behag i den lette bevægelse, som bådens langsomme fart frembragte, mens billederne idelig vekslede for hans øjne, og tænkte næsten med beklagelse på at gå fra borde, skønt de jævne grønne skråninger så indbydende nok ud. Et par medrejsende bar ham i land uden at ville tage betaling for det, skønt hans moder havde lagt nogle skilling til side til denne udgift.

Da Frank kom i land, blev han dog ude af sig selv af henrykkelse. "Nej Libbie, se bare hvor dejligt her er," udbrød han. "Moder, moder, dog! Er hele verden udenfor Manchester så smuk som her? Jeg vidste ikke, at træer kunne se ud som disse! Hvilke dejlige grønne boliger de små fugle har her! Se Peter, kunne du ikke have lyst til at bo deroppe mellem grenene? Men jeg kan ikke lade dig komme derop, ser du, for så ville du flyve fra mig. Du er jo min lille fugle-broder og mistede jeg dig, blev jeg rent ulykkelig."

De to kvinder bredte et sjal ud på græsset ved foden af et stort bøgetræ og bad mændene lægge ham der, for at han kunne hvile sig, skønt han var så betaget af glæde, at han troede sig i stand til enhver anstrengelse. Her lå han da med Jupiters bur i sin favn og talte til fuglen som til en legekammerat; foran sig

havde han en stor grøn plads omkranset af store prægtige træer, prangende med det yppigste lysegrønne forårsløv, som endnu så tidligt på året ikke var blevet mørkt og ensformigt af sommervarmen. Den ene flok mennesker efter den anden kom hen til dem, ældre og yngre mænd og koner, unge piger og børn, fædre med småbørn på armen eller ryggen og den øvrige familie i hælene på sig. Et sådant tog gik for det meste kun langsomt, da man ofte standsede for at gøre hinanden opmærksomme på steder, som kære erindringer knyttede sig til. I mange år har Dunham-skoven været Manchester arbejdsfolkenes yndlingssted, sandsynligvis lige siden kanalanlæggene gjorde det muligt for dem at komme derhen med ringe bekostning. Stedet er en ægte skovegn, en fuldkommen modsætning til Manchester med dens travlhed, støj og forvirring. Fra den prægtige skov med sine store ældgamle træer, hvoraf enkelte er kløvet af lynet, går stier til ensomme, afsidesliggende dale, hvor kaniner roder om og hvor skovduens kurren synes at være den eneste passende og hjemlige lyd. Al denne naturens herlighed, skovens grønne pragt, den friske luft og den landlige fred, så uvant for bybeboeren, udøver naturligvis stor fortryllelse på denne.

Vort lille selskab mærkede snart hungerens komme. De tog deres frokost frem, som naturligvis helst skulle spises netop på slaget tolv, og Margaret spurgte i sin forsigtighed en arbejder om, hvor mange klokken var.

"Ej da," svarede han, "i dag vil jeg ikke bryde mig om tiden eller se på klokken: jeg vil ikke forspilde min morskab ved at se efter, hvor hurtigt dagen går. Hvis du er sulten, så spis. Jeg

bestemte selv min spisetid og har allerede holdt frokost for en time siden."

De spiste da og fik så at vide, at klokken kun var halv elleve. Dette satte dem i stor forbavselse; dagen havde været så rig på begivenheder, at de syntes, det måtte være langt senere. Men de var så hjerteligt oprømte, at fejltagelsen blot morede dem og de lo med alle de andre ad manden, som havde spist frokost lidt over ni. Han selv lo mest af alle, men standsede pludselig og råbte:

"Nej hør, dette går ikke an, latter giver en sådan svær appetit!"

"Å, er der ikke andet i vejen?" svarede en lystigt udseende mand, som lå i græsset så lang han var, og lod tre småbørn boltre og tumle sig over ham ligesom kattekillinger eller hundehvalpe. "Er det det hele, så skal du snart blive hjulpet. Vi vil foranstalte en subskription af levnedsmidler til den letsindige karl, som har spist sin frokost til morgenmad. Her er et stykke pølse og en håndfuld nødder fra mig. Send en hat rundt, Bob, og se hvad selskabet vil give."

Bob gik ind på spøgen og sendte hatten rundt til stor morskab for Frank. Ingen var så lumpen ikke at ville give noget, men bidragene var yderst forskellige; således ofrede nogle ikke mere end en pebermyntepastil og andre et stykke kalvesteg eller en pølse.

"Det er en forretning, som nok lønner sig," sagde Bob, idet han tømte hatten i græsset ved siden af Libbie. "Desuden er det fornemt at leve på offentlighedens bekostning. Men, tys, hvad er det?"

Den almindelige latter og snakken ophørte med ét, og mødrene bød deres børn at tie stille og høre efter. En salme, sunget af klare, rene barnestemmer lød nemlig i det fjerne, nu svagere og nu stærkere. Selv på den mest tankeløse gjorde den opløftende lovsang et højtideligt indtryk. Da den var endt, vedvarede tavsheden endnu nogle øjeblikke, under hvilke de i solskinnet dansende insekters summen og træernes susen i den milde sommervind var den eneste lyd, man hørte.

Flere og flere mennesker samlede sig nu på stedet; nogle havde plukket blomster, andre sanket grene af hvidtjørn og et par endog fået fat i de tidligste vilde roser. Den ene efter den anden kom hen til Frank og betragtede ham med venlighed og deltagelse som han lå der og ordnede de blomster man havde givet ham. Lykkelige forældre, omringede af sunde, trivelige børn stillede sig ved siden af ham og så bedrøvede på det indskrumpne legeme, de magre hænder og de indsunkne øjne med den unaturlige sygelige glans. Margaret var alt for beskæftiget med at vogte på hans glade miner til at lægge mærke til betydningen i de mange alvorsfulde blikke, som kastedes på hendes søn. Libbie derimod så og forstod dem, og en gysen fo"r igennem hende, selv på denne dag, når hun tænkte på fremtiden.

Mens hun hensunken i disse tanker mekanisk ordnede nogle blomster, fik hun pludselig et dygtigt smæk over ryggen. Med det udråb: "Nåda, der skræmte vi dig nok!" fo'r hele familien Dixon leende og støjende frem foran hende. I stedet for efter bestemmelsen at holde pinsen hellig ved at ligge og dovne i sengen, havde de rystet søvnen af sig og var taget ud til Dunham. De første øjeblikke opstod vel lidt forlegenhed hos

Dixons og Margaret Hall på grund af deres uvenskab, men på denne dag og i Guds frie natur var det ikke muligt længe at bære på noget nag. Desuden kunne synet af Frank og den store forandring, som var foregået med ham siden Dixons sidst havde set ham, ikke andet end røre deres hjerter. Den svage, blide sygelige dreng med sit næsten pigeagtige udseende havde virkelig engang været en overgiven lystig skælm, fuld af alskens spilopper. Mere end en gang havde han fået småtugtelser af mrs. Dixon, den samme mrs. Dixon som nu stod og betragtede ham med tårer i øjnene. Kunne hun vel se på ham, hentæret og ussel som han lå der, og fremdeles være vred på hans moder?

"Hvor længe har du været herude?" spurgte Dixon sin logerende.

"Næsten hele dagen," svarede Libbie.

"Og du har endnu ikke været henne at se kongens og dronningens ege og dådyrene? Hvor kan du være så dum, menneske!"

Hans kone kneb ham i armen for at huske ham på, at Franks hjælpeløshed var skyld i det.

Men Dixon vidste råd. Han råbte på Bob og et par mænd til, og alle fire bar Frank afsted i et tykt uldtørklæde, ligesom i en slags hængekøje. De gik ind i skoven med ham, hvor de glimtende solstråler gennem træernes grønne løv spillede på hans opadvendte ansigt. Kvinderne fulgte efter under munter samtale; undertiden blev de lidt tilbage for at plukke blomster eller brække nogle af de laveste grene på kastanjetræerne af, men de passede dog stedse på at have hængekøjen i sigte. I mere end et menneskeligt hjerte spirede det gode herligt frem på denne dag!

Da Franks bærere kom et stykke frem, drejede de af og gik op på en med grantræer beklædt bakke, fra hvis top man havde en udsigt, som de troede ville more ham. Man kunne nemlig herfra se Manchester langt, langt i det fjerne på en flad slette og omgivet af en tæt ubevægelig røgmasse. Også de øvrige kom til, og alles blikke vendte sig med en vis rørelse mod den velbekendte, travle, hæslige og dog så kære by. Der var deres børn født, eller lå måske begravet, der havde de deres hjem og der skulle de bære dagens byrder og hede så længe indtil deres vandring i støvet var endt.

"Ja, kammerater, der ligger vort gamle Manchester!" råbte Bob, svingende sin hat, efter at han forsigtigt havde lagt Frank ned på græsset. "Hurra, hurra for vor kære røgede by."

"Hurra, hurra!" istemte alle mændene.

"Av, av!" skreg Bob, "se bare, der ligger min hatteskygge igen på græsset og ser ud som en ring fra et ringspil. Men det gør intet!" Og med uforstyrret godt humør og en gravitetisk mine satte han sin vanskabte hat på hovedet.

Mens de endnu stod på bakken, kom børnene fra søndagsskolen derop for at spise deres mad, mælk og hvedebrød under træernes skygge. Før måltidet blev deres sædvanlige bordsalme afsunget, og da de sad tæt ved Frank, kunne han høre hvert ord af den. En lille pige, som længe havde siddet og set på ham, kom undseligt hen til ham, kastede en halv bolle i hans skød og løb derpå hen og gemte sig, som om hun var skamfuld over det dristige i sin smukke handling. Af og til tittede hun frem til Frank, som næsten var alt for fornøjet og lykkelig til at kunne spise; verden var så smuk her, og alle, mænd, kvinder og børn var så kærlige og venlige. Naturens

skønhed havde indvirket på dem; den kærlighedens ånd, som har skabt vor skønne, herlige jord, havde berørt deres hjerter.

Dagen begyndte imidlertid at hælde, og fuglene istemmede atter deres sang; forfriskede af duggen udsendte blomster og græs ny vellugt. Det var nu på tide at tænke på hjemrejsen. På vejen ned til båden mødte vore rejsende atter mange af de mennesker, som de havde stødt på i løbet af dagen; alle var muntre, strålende og opfyldte af denne behagelige dags hændelser. Gamle uenigheder var glemt og nye venskabsbånd knyttet; en mangfoldighed af ukendte skønne og forædlende indtryk modtaget. I mere end et af de af arbejde, møje og slid furede ansigter, som vendte sig om for at kaste nok et længselsfuldt blik på Dunham, sås et udtryk, der mindede om, at "mennesket er skabt i Guds billede." Aftenens skygger sænkede sig nu over den kære skov, hvor arbejderen atter havde haft en dag fuld af uskyldig glæde. Dens lyse og venlige erindringer ville forkorte ham mangen mødig time på de støvede fabrikker.

Om natten, da Libbie lå vågen og tænkte på dagens tildragelser, hørte hun Franks stemme gennem de åbne vinduer. I stedet for som ellers at stønne af smerte, gentog han et vers af en af børnenes salmer:

Har døden end farvel og savn,
den skal mig ikke skræmme,
jeg hist skal hvile favn i favn
med dem, jeg ej kan glemme.
    Forklaret skal mit støv gå frem
    til himmeldragt i englehjem!

Hun erindrede nu et spørgsmål, som han havde hvisket til hende midt under dagens uvante glæde og lyst. Han havde spurgt: "Libbie, er ikke Dunham ligesom Himlen? Her er så dejligt; menneskene er så venlige som engle og Himlen behøver ikke at være smukkere end dette sted. Hvis jeg blot vidste, at du og moder døde med mig, ville jeg gerne dø og altid leve der." Hun havde bedt ham tie stille, da hun frygtede for at hans tale var syndig, men nu blev det hende klart, at der intet urigtigt var i hans trang efter at få en klarere forestilling om den verden, som en indre stemme sagde ham, at han ilede imod med stærke skridt, for

– jeg hist skal hvile favn i favn
med dem, jeg ej kan glemme.

3. Mikkelsdag

Kirkeklokkerne i Manchester havde ringet tre og den værste færdsel var ophørt. Damerne vovede sig atter ud for at aflægge besøg og handelsmændene var efter et tidligt middagsmåltid ilet til deres forretninger i pakboderne og kontorerne.

Gennem de rolige gader gik et ligtog langsomt og højtideligt afsted. Fire mænd bar en lille ligkiste, og to kvinder med bøjede hoveder fulgte stille bagefter.

Hvis legeme man her bar til graven og hvem de to sørgende var, behøver vi vel ikke at sige. Frank Halls korte liv på jorden var endt; hans muntre spøg og lege, hans sygdom, lidelser og død var forbi. Kun opstandelsen og livet stod nu tilbage!

Margaret Hall gik som i en slags bedøvelse. Kunne det være muligt, at Frank var død? Hvis han ikke så udelukkende havde

været genstanden for hendes tanker, hu og færden, kunne hun lettere have gjort sig fortrolig med det. Således som det var, fulgte hun hans trætte, forpinte afsjælede legeme, hans forladte jordiske bolig, til graven som under indflydelsen af en forfærdelig drøm. Hvis han virkelig var død, hvorledes kunne *hun* da endnu leve?

For Libbie havde stødet været langt mindre voldsomt, og derfor var hendes tanker virksommere. En række billeder viste sig for hendes indre syn. Hun gennemgik hele sit liv fra den tid hun først så skyggen af den tynde arm bevæge sig på gardinet indtil dette øjeblik. Efter den herlige, mærkeligt enestående dag i Dunham, hvor verden havde syntes så fuld af skønhed, liv og nydelse, fulgte en langvarig, forfærdelig hede. Denne havde været ubeskriveligt pinefuld for den stakkels Frank, fængslet som han var til det lille kvalme værelse, hvor middagssolens brændende stråler faldt lige ind. Fra den tid svandt hans kræfter dagligt hen. Derefter kom de lange nætter, da Libbie og hans moder havde våget ved hans sygeseng og lyttet til hans stønnen og jamren, der var lige stærk enten han var vågen eller nød en kort urolig feberslummer. Og hvor bittert havde han ikke bebrejdet sig sin utålmodighed i lidelserne, skønt han i andres øjne bar sine hårde smerter med en engels tålmodighed! Så kom den sidste strid, da kræfter og bevidsthed svandt hen, den tiltagende bevidstløshed, indtil et elskeligt udtryk af himmelsk fred afløste dødskampens frygtelige skygger på hans åsyn. Og nu, hvor og hvad var han nu?

Den lille kiste blev sænket ned i graven og jordpåkastelsens højtidelige ord udtaltes over den døde. De to sørgende kvinder

hørte dem som på lang afstand og som om de ikke vedkom dem.

Margaret Hall bøjede sig ned over graven for at tage det sidste farvel – hun havde fra morgenen hverken talt eller grædt eller gjort noget som helst, undtagen en kold gysen, som fra tid til anden fo'r gennem hendes lemmer. Nu lænede hun sig tungt på Libbies arm og faldt uden et suk eller en lyd omkuld på graven. Libbie fik hende ved de andres hjælp vendt om, men længe efter at hendes halvåbne øjne og tunge åndedræt viste at hun havde fået sin samling igen, lå hun målløs og ubevægelig uden at forsøge på at rejse sig fra sit sælsomme leje. Det var som om livet for hende ikke længere havde noget, der var selv en så ubetydelig anstrengelse værd.

Omsider forlod begge kvinderne det indviede sted og begav sig til det i deres øjne næsten lige så hellige hjem, hvor hver plet og hvert stykke af det simple bohave mindede om ham. Da konen i huset lukkede dem ind, trak hun Libbie til side og hviskede:

"Anne Dixon har været her og spurgt efter dig; hun vil endelig tale et par ord med dig."

"Jeg kan ikke komme nu," svarede Libbie hurtigt, idet hun rev sig løs for at komme ind i værelset, den afdødes værelse, på samme tid som den barnløse moder. Det gik, som hun havde troet; synet af det tomme kammer og det fulde dagslys her, hvor alt nylig havde været mørkt og tildækket, var for meget for Margaret. Hun brast ud i voldsom gråd og råbte med høje, fortvivlede skrig på sin søn.

"Vær dog rolig, kære Margaret," sagde Libbie, der selv græd bitterligt, "giv dig ikke så skrækkeligt over, jeg er vis på det ville

bedrøve *ham*, hvis han var i live – og det ved du jo, han er – det har vi Skriftens egne ord for. Han er måske usynlig til stede hos os for at se hvorledes det går os uden ham. Og han ønsker vist inderligt, at vi ikke vil sørge for meget!"

Margarets hulken blev endnu stærkere.

"Hør blot," vedblev Libbie atter, idet hun bekæmpede sin egen voldsomme bevægelse, "hør blot! den lille fugl piber og skriger, som den altid gør, når noget har skræmt den. Du husker nok, at han, som nu er død og borte, aldrig kunne tåle at høre sin yndling skrige så ynkeligt."

Margaret anstrengte sig nu for at holde sine fortvivlede udbrud tilbage, for ikke at skræmme den lille skabning, som havde været hendes søn så kær. Da hun var blevet roligere, tog Libbie den gamle familiebibel ned, slog op ved det fjortende kapitel af Johannes' evangelium og læste dets herlige, trøstefulde ord op.

Margaret strøg sit grå hår tilbage fra det ophedede, forgrædte, kummerfulde ansigt og hørte med spændt opmærksomhed på hvert ord om "Faderens hus", hvor hendes barn nu var gået hen.

En sagte banken på døren afbrød læsningen. Libbie lukkede op.

"Anne Dixon har set dig komme hjem, og vil gerne tale et par ord med dig," sagde konen i huset hviskende. Libbie gik ind igen, og lukkede bogen med et par forklarende ord til Margaret; derpå gik hun ned for at høre, hvad det var, Anne så gerne ville sige hende.

"Tænk bare," udbrød Anne, men erindrende den højtidelige pligt, Libbie netop havde opfyldt, holdt hun inde nogle

øjeblikke og spurgte så: "Hvorledes er det med Margaret? Å ja, den stakkel vil vel sørge i begyndelsen, men senere rejser hun sig nok igen, siger moder. Så vil hun nok erkende, at det var godt, den stakkels dreng gik bort, for han var stedse blevet en krøbling og til byrde for hende. Alligevel var han nu en køn dreng engang."

Hun var kommet med hovedet fuldt af en anden og ganske forskellig genstand, men Libbies sorgfulde forgrædte ansigt og alvorlige væsen gjorde det lidt vanskeligt for hende at komme frem med dem.

"Hvad der er sket, er visselig til hans og vort bedste," sagde Libbie sagtmodigt. "Men tro ikke, at han nogensinde var blevet til byrde for sin moder, skønt han var en krøbling. Jo mere umage hun havde for hans skyld, desto mere holdt hun af ham. Det er jeg sikker på." Og Libbie holdt sit forklæde op for øjnene og græd. Anne Dixon følte det endnu vanskeligere at komme frem med, hvad der lå hende på hjerte.

"Vel," sagde hun endelig, "alt kød er hø, siger Bibelen." Og da hun dermed mente at have opfyldt etikettens krav om at bemærke alt jordisk livs flygtighed, mente hun sig berettiget til at fremkomme med sit virkelige ærinde:

"Hør nu Libbie, du må ikke lukke dig inde og hænge med vingerne for Franks skyld. Jeg ville endelig have fat i dig for at bede dig være med ved mit bryllup i morgen. Nancy Dawson er blevet syg og så er der ingen, jeg hellere vil have til brudepige end dig."

"I morgen? Nej, jeg kan ikke, sandelig jeg kan ikke."

"Hvorfor ikke?"

Libbie svarede ikke, og Anne blev utålmodig.

"Du vil da for pokker ikke nægte dig selv en glad dag for den lille krøblings skyld, som nu er død og begravet?"

"Det ville ikke være at nægte mig selv – skænd ikke på mig for det, kære Anne, men jeg tror ikke, jeg kunne more mig – jeg takker dig hjerteligt alligevel; men jeg holdt så inderligt, så inderligt af den stakkels dreng" (her begyndte hun at hulke højt) "og jeg kan ikke glemme ham så hurtigt og være glad og fornøjet allerede i morgen."

"Nej, nu har jeg aldrig hørt værre," udbrød Anne næsten vredt.

"Tro mig, Anne, jeg er taknemmelig for din venlighed mod mig, og jeg ønsker alt godt for dig og Bob, men, om jeg også gik med, så ville jeg dog den hele tid tænke på Frank og hans arme, ulykkelige moder. Og du ved, man siger, det er slemt ved et bryllup at tænke for meget på én, som er død."

"Dum snak," svarede Anne, "jeg vil tage følgerne på mig. Bob og jeg tager ikke sagen så højtideligt. Han har ofte sagt, at jeg næppe bliver nogen god kone for ham, for da jeg har arbejdet så meget på fabrikken, kan jeg meget lidt i retning af at holde hus. Alligevel vil han hellere have mig, som bliver en dårlig husmoder, end en anden, som er dygtig. Og jeg vil hellere have Bob, skønt han gerne tager sig et rus ind imellem, end en anden, der er ædruelig."

"Tal ikke således, Anne," råbte Libbie forfærdet. "Du ved ikke, hvad det er at være gift med en mand, der er drikfældig. Min egen fader var det og i længden tog det livet af moder, for ikke at tale om – Åh, Anne, kun Gud ved, hvad en kone, der er gift med en mand, som drikker, må udholde. Sig det ikke til nogen," hviskede hun med skælvende stemme, "men tænk dig engang, i

fuldskab dræbte han min lille søster. Moder overvandt det aldrig og fader ikke heller, skønt han tog det på en anden måde. Nu er moder samlet med lille Jeannie og de er måske lykkelige sammen – måske er Frank det også. Men nok engang, tal ikke letsindigt om den kones lod, som har en drukkenbolt til mand."

"Kors bevares for en prædiken. Jeg vil sige dig noget, Libbie, du er født til at være gammel pige og får aldrig nogen mand – hverken en drikfældig eller en ædruelig."

Libbie rødmede, men hendes ansigt beholdt det sagtmodige, ydmyge udtryk.

"Jeg ved det lige så godt som du," sagde hun, "og da jeg således er unddraget fra kvindens naturlige kald, bør jeg så meget desto mere søge at være mine medmennesker til nytte og glæde på anden måde. Har Vorherre villet, at jeg aldrig skal kende den lykke at få ægtefælle og børn at holde af og leve for, så vil jeg lige så godt straks forsone mig med det. Jeg vil ikke tilbringe mit liv med at sukke og hige efter noget, jeg ikke skal opnå. Jeg behøver ikke at være til overs i verden alligevel. Det står enhver frit for at arbejde i Herrens vingård, og den, som ønsker at vise sin næste en kærlighedstjeneste, mangler aldrig lejlighed til det. Også for gamle piger gives dagværk nok, om det end er ringe og ydmygt, og Gud ser med velbehag ned til dem, som forretter det."

Libbie var næsten åndeløs, da hun var færdig og havde udtalt, hvad der længe havde været gemt i hendes inderste sjæl.

"Det kan være sandt nok alt sammen," sagde Anne, "og kan passe for den, som aldrig bliver gift, men da jeg ikke er blandt dem, hvis jeg ellers lever til i morgen, så kunne du gerne have sparet din lange tale. Hvad jeg vil vide er, om du vil være min

brudepige eller ej. Sig nu Ja og kom med. Du vil have godt af det efter al din vågen og alt dit slid og slæb for den stakkels Frank Hall."

"Det var netop et af de ringe dagværk, jeg som ugift og enligt menneske kunne udrette," svarede Libbie, smilende gennem tårerne. "Men jeg kan ikke gå ud i morgen, kære Anne, det er mig virkelig umuligt."

"Og jeg kan ikke vente," sagde Anne fortrydelig. "Bob ville endelig have, det skulle stå på Mikkelsdag, men vi ville ikke holde det i dag for begravelsens skyld. Nu siger moder, at gåsen ikke kan holde sig længere end til i morgen, derfor må det være nu. Kom dog med! Mine forældre skal skaffe mad, og Bob drikkevarer, og det blive så morsomt! Når vi har været i kirke skal vi alle parvis gå byen rundt og så siger Bob, vi skal ind på et beværtningssted og trakteres. Når vi har spist til middag, skal der danses. Vær ingen nar, Libbie, du gør intet menneske nogen tjeneste ved at blive her. Margaret må ud at vaske i morgen, det er jeg sikker på."

"Ja, hun skal til madam Wilkinson, og for den sags skyld skal jeg også ud og arbejde i morgen; madam Williams har længe ventet på, at jeg skulle komme og sy hendes småpigers vintertøj i stand. Men jeg havde så ondt ved at komme fra Frank; han ville så gerne have, at jeg skulle være om ham."

"Du vil altså ikke være brudepige for mig, det er dit sidste ord?"

"Jeg kan ikke, Anne. Du må ikke være vred," svarede Libbie i en undskyldende, bønlig tone.

Men Anne gik ærgerlig bort uden at mæle et eneste ord mere.

Bedrøvet gik Libbie op ad trappen, for hun vidste nok, hvor fornærmet Anne, som så lidet var i stand til at forstå grunden til hendes vægring, måtte være over den.

Da hun kom ind, fandt hun Margaret siddende med den opslåede Bibel foran sig. Hun havde fundet det sted, hvor Libbie havde standset læsningen og fortsatte nu selv, møjsommeligt stavende sig frem. Libbie nåede at sætte sig igen ved hendes side, før hun blev opmærksom på, at hun var kommet tilbage.

"Hvad var det, Anne ville dig?" spurgte Margaret. "Men jeg ved det nok, hun vil have dig med til sit bryllup, som skal holdes i denne uge, siger man. Ja, ja, der skal være bryllup og I vil more jer og le og danse, netop som om min stakkels dreng havde været i live," sagde hun bittert. "Nå, han var ikke i slægt med dig og jeg må prøve at være taknemmelig mod dig for, hvad du har gjort for ham, og ikke undre mig over, at du kan glemme ham, førend han er blevet kold i sin grav."

Libbie forstod fuldkommen moderens skinsyge på sit hensovede barns vegne. "Jeg skal ikke med til brylluppet," sagde hun mildt. "Tro ikke, at jeg nogensinde kan glemme Frank. Jeg må også nødvendigvis til madam Williams i morgen," lagde hun til, som en slags forklaring, for den dybe og inderlige sorg, som var hendes egentlige grund til ikke at følge Annes invitation, var hende alt for hellig til at skulle prales med.

"Og jeg må gå ud at vaske, ligesom intet var hændt," sukkede Margaret. "Når jeg så kommer hjem om aftenen, finder jeg hans plads tom og alt dødt og ensomt. For når jeg gik op ad trappen kunne jeg altid høre hans stemme. Nu vil jeg aldrig høre nogen kalde mig moder igen."

Atter begyndte hun at græde bitterligt, og Libbies egen bevægelse hindrede hende nogen tid fra at tale. Men i disse øjeblikke modnedes en beslutning, som hun længe havde tænkt på, og da begge var blevet roligere, sagde hun: "Jeg ville så gerne – ville du synes om, hvis jeg flyttede herover og boede sammen med dig?"

Margaret så op med et pludseligt lyst udtryk i sit ansigt, som gav Libbie mod til at fortsætte:

"Jeg kunne betale halvdelen af lejen, og om aftenen den, der var først hjemme, se efter den anden – og så," sagde hun sagtere, "kunne vi sidde og tale om ham, som var os begge så kær."

Hun skulle lige til at fortsætte, men mrs. Hall afbrød hende:

"O, Libbie Marsh, kan du virkelig for alvor tænke på at bo sammen med mig? Jeg kan ikke sige dig, hvor gerne jeg ville –. Men nej! det kan ikke gå an for dig. Du ved ikke hvor slem jeg er at komme til rette med. Ind imellem, når jeg bliver vred, er jeg som en vanvittig og kan slet ikke styre mig. Når jeg er i dårligt humør, lader jeg min vrede gå ud over den første, jeg træffer. Ja tænk, Libbie," sagde hun med et udtryk af smertelig anger, "tænk, jeg kunne endda være hidsig mod min arme Frank, syg og ussel som han lå der. Deraf kan du bedst vide, hvordan jeg er. Jeg kom til at forbitre dit liv; det er bedst jeg bor alene og forbliver ensom og forladt." Fortvivlet skjulte hun ansigtet i sine hænder.

Libbies beslutning var imidlertid urokkelig.

"Jeg er ikke bange," sagde hun med et lyst smil. "Jeg ved, du er bedre, end du selv tror. I den sidste tid har jeg ofte set dig bekæmpe din hidsighed. Det vil være mig let at glemme og

tilgive, hvis du så også ind imellem skulle blive lidt urimelig. Du er jo så god, når først din vrede har lagt sig, og jeg skal prøve så godt jeg kan aldrig at hidse dig op. Lad mig kun komme; jeg er vis på, at Frank ville syntes om, at vi boede sammen. Jeg skal gøre mit bedste for, at du skal blive tilfreds."

"Men det er mig! Det er mig, vil gøre dig livet surt med min vrede. Ellers ved Gud, hvor meget jeg i mit hjerte holder af dig. Du og jeg er ensomme mennesker her i verden og sørger begge over én, som ikke havde andre, der holdt af ham. Hvis du vil forsøge på at være sammen med mig, vil jeg gøre alt, hvad jeg kan, for at være rolig og sagtmodig. Vil du alligevel prøve, Libbie Marsh?"

Så ud af den lille grav opstod der et håb og en beslutning, som gjorde livet bedre at leve for dem begge.

Da Libbie næste aften var vendt hjem fra madam Williams kom Anne (ikke længere Dixon) i fuld brudestads over gaden for at overtale Libbie til at deltage i dansen og lystigheden ovre i brudehuset.

"Hvor det er smukt af dig, kære Anne, at tænke på mig i aften," sagde Libbie og kyssede hende. "Men selv om jeg ikke kan komme – jeg har lovet Margaret at være hos hende – så vil jeg tænke på dig, og jeg er sikker på, at du er lykkelig; jeg har fundet et lille simpelt nålehus, som jeg vil give dig – vent, her er det. Jeg ville ønske, det ikke havde været en sådan småting, men –."

"Å, jeg ved godt, hvad der er i vejen. Du har givet alle dine penge ud til stakkels Frank. Du er en god sjæl, Libbie, og jeg vil beholde dit nålehus til min dødsdag, det vil jeg."

Da Libbie mærkede, at Anne var så godt stemt, fik hun mod til at underrette hende om sin beslutning at flytte over til Margaret Hall.

"Hvad," råbte hun, "det kan da aldrig være din mening? Mine forældre holder inderligt af dig og ville gerne lade dig bo for billigere leje, hvis den falder dig for dyr, og du ved jo, at de gerne deler både mad og drikke med dig! Og at ville leve sammen med en sådan arrig djævel som Margaret af alle mennesker! Hellere end at undvære trætte og spektakel vil hun lade den højre hånd slå den venstre. Hvordan i alverden har du dog fået et så urimeligt indfald, Libbie Marsh?"

"Hun vil være så ensom uden mig. Jeg er vis på, at hun vil føle sig mere tilfreds ved at have mig hos sig, selv om hun kommer til at skænde på mig af og til. Jeg skal gøre mit bedste for ikke at opirre hende, og det vil gøre hende så godt en gang imellem at tale med mig om Frank. Dine forældre vil jeg ofte besøge og jeg vil altid være taknemmelig mod dem for deres godhed mod mig. Men de har både dig og lille Mary, og stakkels mrs. Hall har ingen!"

Anne kunne blot gentage: "Nej, nu har jeg aldrig hørt magen," og skyndte sig hjem for at fortælle nyheden.

Libbie fik imidlertid ret. Margaret er nu ganske anderledes end i de dage, da hendes vredagtighed gjorde hende til hele nabolagets rappenskralde. Sorg og kærlighed, de to lutrende engle, som altid vandrer til hobe, har formildet og lutret hendes sind. Libbie omgås hun med en rørende agtelse og hengivenhed; dennes egen moder kunne næppe have vist hende en ømmere omhu end den engang så ukvindelige og hårdhjertede vaskekone. Libbies ansigt lyser af en fred, som

næsten gør det smukt, og mens hun søger at forsøde en barnløs moders liv, føler hun ikke længere at være en ensom og forladt skabning, en fremmed blandt menneskene.

Læser De nogensinde den morale, der som regel danner slutningen på en fortælling? Det gør jeg aldrig, men jeg har engang – jeg tror det var i 1811 – hørt om en døv gammel kone, der levede for sig selv, som gjorde det, og at hun vistnok har haft nogle slægtninge, som har arvet denne elskværdige egenskab. For deres skyld vil jeg slutte med, hvad jeg tror var hemmeligheden ved Libbie sjælefred, den virkelige grund til, at hun ikke længere føler sig trykket ved sin ensomhed her i verden:

Hun har et formål med livet, og dette formål er hende helligt.

Graverens helt

Eftermiddagssolen sendte sine glødende stråler ned på den græsbegroede kirkegård, og lod skyggen af det gamle takstræ, vi sad under, synes så meget desto dybere. Den uafbrudte summen af myriader af sommerinsekter var en mageløs vuggesang.

Af det syn, der udbredte sig for vort blik, formår jeg ikke at give nogen rigtig beskrivelse. Forgrunden dannedes af præstegårdshavens grå stenmur, der prangede med rige farver; for bregner og vedbend, der bugtede sig i de skønneste slyngninger og var af den blødeste grønne farve, såvel som de livlige skarlagenrøde storkenæb, søgte i utallig masse ly i hver af dens revner og sprækker, og på toppen af denne gamle mur prunkede nogle ubeskårne vinranker mellem lange, blomstertunge grene af slyngroserne fra den indvendige side af muren. Hinsides bredte sig den grønne eng, det grå bjerg og den dejlige blå Morecambe-bugt, der funklede mellem os og den fjernere udsigt.

En stund sad vi tavse, ganske fordybede i at betragte naturen og lytte til dens mangehånde røster; men derefter optog Jeremy vor samtale der, hvor vi pludselig havde afbrudt den, da vi for et kvarter siden kom til den grønne, skyggefulde hvileplads.

Det er en af helligdagenes behageligheder, at vore tanker ikke ublidt bliver rystet af os i utålmodighed, hastværk eller heftighed, fremkaldt ved ydre omstændigheder, men i den solbeskinnede hviletid falder modne fra vore læber. Vinstokken er måske dårlig, men frugten er i hvert tilfælde moden.

"Hvorledes vil du da definere en helt?" spurgte jeg.

Der påfulgte en lang pause, og jeg havde næsten glemt mit spørgsmål for at iagttage en sky, der svævede over de fjerne høje, da Jeremy svarede:

"Jeg forstår ved en helt én, som handler i overensstemmelse med det, der for ham står som den højeste pligt, lige meget hvilket offer det kræver, og jeg mener, at vi med denne definition kan omfatte alle mulige karakterer, selv den gamle tids helte, hvis eneste og efter vort skøn lave idé om pligt bestod i personlig tapperhed."

"Så medtager du altså også de militære helte?"

"Naturligvis; dog beklager jeg, at omstændighederne ikke har givet dem noget højere begreb om pligt; men hvis de ofrer sig for, hvad de oprigtigt anser for det rette, kan jeg ikke nægte dem navn af helte."

"I sandhed en fattig, ukristelig heroisme, der lægges for dagen ved at tilføje andre skade!" udbrød jeg.

Vi fo'r begge sammen ved at høre en tredje røst, der sagde:

"Hvis jeg turde være så dristig, sir," – og derpå standsede.

Det var graveren, som vi, dengang vi kom, vel havde bemærket som noget, der hørte med til udsigten, men som vi atter havde glemt lige så fuldstændigt, som om han havde været en af de livløse mosgroede ligsten.

"Hvis jeg turde være så dristig," begyndte han atter, og afventede tilladelse til at tale. Jeremy bøjede sig af agtelse for hans hvide hår, og således opmuntret fortsatte han:

"Hvad den gentleman netop sagde, bringer mig til at tænke på én, som for længe siden er død og borte. Måske har jeg ikke ret forstået Deres mening, gentlemen; men så vidt som jeg

opfattede Deres samtale, tror jeg, at de begge med mig ville kalde stakkels Gilbert Dawson en helt. I hvert tilfælde," fortsatte han, idet han drog et dybt suk, "har jeg grund til at kalde ham det."

"Vil De ikke sidde ned og fortælle os om ham," sagde Jeremy, idet han rejste sig til den gamle havde taget sæde. Jeg tilstår, jeg var utålmodig over afbrydelsen.

"Næste Mortensdag," begyndte graveren sin fortælling, idet han satte sig i græsset ved vore fødder, "bliver det 45 år siden jeg tilendebragte min læretid og nedsatte mig i Lindal. De kan aften og morgen se Lindal på den anden side af bugten, sir, lidt til højre for Grange; i det mindste plejede jeg at kunne se den, før mit syn blev så svagt, og jeg har tilbragt mangt et kvarter med at stirre derover og tænke på de dage, jeg levede der, til tårerne således blændede mine øjne, at jeg ikke kunne se mere. Jeg skal aldrig mere se det, hverken langt fra eller nær ved; men De kan måske se det på begge måder, og et meget smukt sted er det. I mine unge dage, da jeg nedsatte mig der, var det fuldt af så vild en slump unge kammerater, som man kunne se for sine øjne, der alle var duelige til både slagsmål, krybskytteri, skænderier og al den slags arbejde. I førstningen blev jeg forfærdet, da jeg så, hvilket selskab jeg befandt mig i; men snart fulgte jeg deres eksempel og endte med at blive lige så rå som nogen af de andre. Jeg havde vel omtrent været der to år, og blev af de fleste regnet for landsbyens kamphane, da Gilbert Dawson, som jeg før talte om, kom til Lindal. Han var omtrent lige så stor og stærk en fyr som jeg, og jeg var dengang 6 fod høj, skønt jeg nu er så kroget og bøjet, og da vi førte samme håndtering – vi tilberedte nemlig begge vidjer og træ for

bødkerne i Liverpool, som fik en del materiale fra underskoven rundt langs bugten –, kastedes vi næsten i armene på hinanden og sluttede os varmt sammen. Jeg satte mit bedste ben foran for at kunne holde skridt med Gilbert; jeg havde nemlig haft nogen skoleundervisning, skønt jeg i den tid, jeg havde været i Lindal, havde glemt en hel del af min lærdom, og jeg forandrede for en tid min rå levevis, da jeg skammede mig ved at lade ham lære den at kende. Men det varede ikke længe. Jeg begyndte at tro, at han havde sat sin hu til en pige, jeg elskede højt, men som altid havde undgået mig. Hvor var hun smuk i hine dage! Hendes lige findes ikke nu. Jeg kan endnu se hende, når hun dansede henad vejen og kastede sine lange, gule krøller bort fra ansigtet for at sige mig eller en anden kammerat et lystigt ord; ja, det var intet under, at Gilbert blev indtaget i hende, skønt han var alvorlig og hun så lystig som dagen. Men jeg begyndte at tro, at hun også holdt af ham, og det bragte mit blod i kog. Jeg kom til at hade ham for alt, hvad han foretog sig. Før havde jeg stået ved hans side og beundret ham, når han sprang, kastede hestesko eller spillede cricket; men nu bed jeg af forbitrelse mine tænder sammen, når jeg så ham udføre noget, som tiltrak sig Lettys opmærksomhed. Jeg kunne læse i hendes øje, at hun elskede ham, skønt hun var lige så tilbageholden mod ham som mod alle de andre. Gud tilgive mig, hvor jeg hadede denne mand!"

Han talte, som om hadet var fra i går, så levende stod hans ungdoms tanker og følelser skrevet i hans erindring. Han sænkede nu sin stemme og sagde:

"Nuvel, jeg begyndte at søge strid med ham; for jeg brændte af lyst til at slås med ham. Hvis jeg overvandt ham – og jeg var i

hine dage en ypperlig bokser –, tænkte jeg, at Lettys kærlighed til ham ville kølnes. En aften, mens vi kastede hestesko – jeg ved ikke, hvorledes eller på hvad måde det kom, men store begivenheder følger ofte af små årsager –, blev vi uenige, og jeg udfordrede ham til at slås med mig. Jeg kunne se, at han var meget opbragt; for farven på hans kinder kom og gik, og, som jeg før sagde, han var en stor og stærk krabat. Men pludselig trak han sig tilbage og sagde, at han ikke ville slås. Hvilket hyl de Lindal drenge, der iagttog os, udstødte! Jeg hører det endnu. Jeg kunne ikke lade være at have ondt af ham, da han blev således hånet; jeg tænkte han måtte ikke ret have forstået min mening, og ville derfor give ham en ny anledning; jeg gentog det da og udæskede ham, så tydeligt som ord kunne sige det, til straks at udkæmpe vores strid. Derpå svarede han, at han havde ingen strid med mig, at han sagtens måtte have sagt noget, der havde ophidset mig; han vidste ikke af det, men hvis han havde, bad han mig om tilgivelse; slås med mig ville han på ingen måde.

Jeg var så opfyldt af foragt over denne fejhed, at jeg blev vred. Jeg havde for anden gang givet ham en anledning, og jeg tog nu del i det hyl, der brød ud, og som var dobbelt så skrækkeligt som det første. Han udholdt det med sammenbidte tænder og et ligblegt ansigt, og da vi tav for at trække vejret, sagde han højt og lydeligt, men med en hæs stemme, der var ganske ulig hans sædvanlige:

"Jeg kan ikke slås, fordi jeg tror det er uret at kives og øve voldsomheder mod hinanden."

Derpå vendte han sig om for at gå bort; men jeg var i den grad ude af mig selv af had og foragt, at jeg råbte:

"Sig i det mindste sandheden, dreng! Hvis du ikke tør slås, så lad dog være at lyve. Moders dukkebarn er bange for et blåt øje, den kære unge! Den skal ikke blive gjort fortræd; men lyve må den ikke!"

Nu vel, de andre lo; men jeg kunne ikke le, det syntes mig så forfærdeligt, at en sådan stolt, ung kammerat kunne være fej og bange!

Før solen var gået ned, blev der i hele Lindal snakket om, at jeg havde udfordret Gilbert og at han havde afslået kampen, og folk stod i deres døre og betragtede ham, da han gik forbi opad højen til sit hjem, som om han var en abe med kæbepose og snohale eller en fremmed; men ikke én sagde "Godaften" til ham. Noget så skrækkeligt som at nægte at slås havde endnu aldrig været hørt i Lindal. Næste dag havde man imidlertid igen fået mæle; mændene mumlede ordet "kryster", når de vidste han kunne høre det, og stak næsen i vejret; kvinderne fnisede, når han gik forbi, og de små drenge og piger råbte: "Hvor længe er det siden du blev kvæker?" eller "Farvel, Jonathan Bredskygge [Note 1)]!" og lignende spottende tilråb efter ham.

Den aften mødte jeg ham sammen med Letty; de kom op fra kysten; hun græd, da jeg ved omdrejningen af vejen mødte dem, og så op i hans ansigt, som om hun bønfaldt ham om noget. Og det gjorde hun også, efter hvad hun senere fortalte mig, for hun holdt virkelig af ham, og kunne ikke tåle at høre ham således blive hånet af alle, fordi han var fej. Undselig som hun var, fortalte hun ham dog den selv samme aften, at hun elskede ham, og bønfaldt ham om ikke at nedværdige sig selv, men slås med mig, som jeg havde opfordret ham til. Da han alligevel vedblev at sige, at han ikke kunne gøre det, fordi det

var uret, blev hun så ærgerlig og ude af sig selv over det, hun havde sagt, og den måde, på hvilken hun havde lagt sine følelser for ham for dagen, i den tro derved at bevæge ham, at hun spottede ham og sagde værre ting til ham end alle de andre tilsammen – efter hvad hun senere fortalte mig –, og endte med at sige, at hun aldrig mere, så længe hun levede, ville tale til ham; dog gjorde hun det endnu engang, for hendes velsignelse var det sidste ord, han hørte i sin vilde dødskamp.

Men meget hændte inden den tid. Fra den dag af, da jeg havde mødt dem sammen, vendte Letty sig til mig; jeg så vel, at det til dels skete for at pine Gilbert, for hun var dobbelt venlig mod mig, når han var i nærheden og kunne høre og se os; men lidt efter lidt kom hun til at holde af mig for min egen skyld, og vort giftermål blev bestemt. Gilbert holdt sig borte fra alle og fik et alvorligt, sløvt væsen. Selv hans gang var forandret; hans trin plejede at være hurtige og lette, og nu slæbte han sine ben tungt henad jorden. Jeg forsøgte ved mit blik at gøre ham skamfuld; men skønt han ellers var så forandret, mødte han altid mit blik fast og roligt. Kammeraterne ville ikke mere spille sammen med ham, og da han bemærkede, at han blev tilsidesat af dem, hver gang han mødte for at spille cricket eller kaste hestesko, indfandt han sig ikke mere.

Vor gamle degn var den eneste, han holdt omgang med, eller, måske rettere sagt, den eneste, der ville omgås ham. De blev så indgroede med hinanden, at gamle Jonas sagde, at Gilbert havde evangeliet på sin side og ikke handlede anderledes end evangeliet lærte; men ingen af os lagde stor vægt på, hvad han sagde, al den stund vor præst havde en broder, der var oberst i armeen, og – som vi mange gange ytrede til Jonas – han kunne

da umuligt påstå at kende evangeliet bedre end præsten; det ville være det samme som at sætte vognen foran hesten, ligesom de franske radikaler. Og hvis præsten havde ment, at det at slås og fægte var uret og stred mod Bibelen, ville han vel næppe have gjort så meget væsen af sejrene, der i de dage var lige så mangfoldige som brombær i et krat, og have ladet Lindals lille kirkeklokke kime i det uendelige til ære for dem? eller ville han have tænkt så meget på "min broder, obersten", som han altid talte om?

Da Letty og jeg var blevet gift, ophørte jeg at hade Gilbert, ja jeg fattede endog en slags medlidenhed med ham; han blev så tilsidesat og forhånet, og trods alt dette havde han så frit et blik, som om han ikke skammede sig over noget; men han syntes lidende og indskrumpen. Det er hårdt at blive holdt borte af sine kammerater, og det fandt Gilbert også, stakkels fyr. Men de små børn sluttede sig til ham og flokkede sig om ham som en bisværm; det vil sige de, der var for unge til at vide, hvad en fej usling var, og som kun følte, at han altid var rede til at elske og hjælpe dem, og aldrig blev gnaven eller heftig, hvor uartige de end var. Efter en tids forløb havde vi også en lille; sådan en velsignet lille kær unge var hun! Og vi elskede hende højt, især Letty, som nu, da hun havde barnet at sørge for, syntes at have fået al den forstand og omtanke, som jeg undertiden før syntes, hun manglede.

Alle mine slægtninge levede på denne side af bugten ovenfor Kellet. Jane – det er hende, som ligger begravet derhenne under det hvide rosentræ – skulle giftes, og ville ikke give sig tilfreds, undtagen Letty og jeg ville komme til brylluppet; for alle mine søstre holdt af Letty, – hun havde noget så indtagende ved sig.

Letty holdt ikke af at forlade sit lille barn, og jeg ville ikke gerne, at hun skulle tage det med; men efter nogen talen frem og tilbage blev det da bestemt, at vi den eftermiddag skulle lade barnet blive tilbage hos Lettys moder. Jeg kunne se, at hendes hjerte snørede sig lidt sammen for hun havde indtil da aldrig forladt det, og hun syntes at befrygte alt muligt ondt, endog at franskmændene skulle komme og slæbe det bort. Nu vel, vi lånte en vogn og spændte min gamle grå hest for, som jeg plejede at bruge for karren, og således brød vi op og drog lige så standsmæssigt som kong George over The Sands omtrent klokken tre, for jeg skal sige Dem, det var højvande omtrent ved midnat, og vi skulle drage både frem og tilbage inden flodtid, da Letty ikke for ret lang tid turde forlade sit barn. Det var en lystig eftermiddag; ja det var sidste gang, jeg hørte Letty le hjerteligt, og for den sags skyld også sidste gang, at jeg selv lo ret af hjertens grund. Den sildigste tid, vi kunne komme over på, var omtrent klokken ni, og vi var længe om at bryde op. Urene gik forkert, og vi havde en hel del arbejde med at fange en gris, som fader havde givet Letty til at tage hjem med; nå, til sidst fik vi den fat, og den skreg og skrålede omme bag i vognen; vi lo og de lo, og midt i al denne lystighed gik solen ned, og det bragte os lidt til os selv; for nu vidste vi, hvad tid det var. Jeg piskede på den gamle hest; men den var en hel del tungere i gangen end om morgenen og ville hverken gå hurtigt op eller ned ad bankerne, og dem er der ikke få af mellem Kellet og kysten. Over The Sands var det endnu værre; der var det meget besværligt at komme frem efter den regn, vi havde haft. Himmel, hvor jeg piskede på den stakkels hest for at nå så langt som muligt, mens det endnu var lyst. Måske kender De ikke The

Sands, gentlemen. Fra Boltonsiden, og det var den, vi kom fra, er der mere end seks mil til Cart Lane, og der er to kanaler at komme over, mellem huller og kviksand. Ved den anden kanal fra os venter føreren under overgangstiden fra solen står op til den går ned; men i de tre timer på hver side af højvande er han der ikke. Han bliver efter solnedgang, hvis han er tilsagt, men ellers ikke. Nu ved De, hvorledes vi var farne hin skrækkelige aften. Vi var omtrent to mil forbi den første kanal, og det blev mørkere og mørkere omkring os; der viste sig kun én eneste rød stribe over højene, da vi kom til en sænkning; for skønt The Sands ser så flade ud, er der mange sænkninger i dem, hvor man taber al udsigt til kysten. Vi var længere, end vi burde have været, om at komme op af sænkningen, for sandet var så blødt, og da vi kom op igen, så vi, stikkende af mod mørket omkring os, den hvide linje af den brusende flod komme op af bugten, det så ud, som om den ikke var en mil fra os, og når vinden blæser hen over bugten, kommer den hurtigere end en hest kan galopere. "Gud hjælpe os!" udbrød jeg, og da jeg havde sagt det, blev jeg bedrøvet over at have forskrækket Letty; men ordene fløj mig ud af munden af skræk. Jeg følte, at hun rystede ved siden af mig og greb fat i min trøje; og det var som om grisen, der for nogen tid siden havde skreget sig selv hæs, nu var kommet efter, hvilken fare der var på færde, for den begyndte at skrige igen så skrækkeligt, at det var nok til at bringe en mand fra sans og samling. Jeg forbandede den mellem mine tænder for dens skrigeri, og dog var det Guds svar på min bøn, kortsynede synder som jeg var! Ja, De smiler, sir; men Gud kan bruge mangt et foragteligt redskab, hvis det tjener hans øjemed.

Nu var hesten aldeles overanstrengt; den rystede og stønnede som i den dødeligste skræk; for skønt vi var nået til den sidste banke foran den anden kanal, stod vandet den op ad benene og udmattede den fuldstændigt. Da vi kom nær til kanalen, stod den stille, og skønt jeg piskede på den af al magt, kunne jeg ikke få den til at røre sig af stedet. Den stønnede højt og rystede på den ynkeligste måde. Lige til nu havde Letty ikke talt, men hun holdt fast i min trøje; nu hørte jeg hende sige noget, og bøjede mit hoved for at lytte.

"Jeg tror, John, – jeg tror, at jeg aldrig mere vil få barnet at se!"

Og derpå udstødte hun et skrig så højt, skærende og jammerfuldt, at det næsten gjorde mig forrykt; jeg lukkede min kniv op for med den at anspore den gamle hest, at vi dog på en eller anden måde kunne få en ende på det; for vandet stjal sig op til selve vognakslen, og de hvide bølger kender ingen barmhjertighed i deres rolige fremtrængen. – Dette ene kvarter syntes mig lige så langt som mit hele liv. Tanker, drømme, indbildninger og erindringer, – alt løb i ét for mig. Tågen, den tunge tåge, der var lig et skrækkeligt tæppe, som hyllede os ind til døden, syntes at føre med sig duften af de blomster, der voksede om vor egen dørtærskel, og således kunne det gerne være; for på dem faldt den som velsignet dug, skønt den for os var en ligdragt. Letty fortalte mig siden efter, at hun over lyden af det brusende vand så tydeligt som nogensinde havde hørt sit lille barn græde; men søfuglene skreg og grisen hvinede, så jeg hørte intet andet; det var jo da også flere mile borte.

Netop som jeg havde fået min kniv frem, hørtes tæt ved os en lyd, der blandede sig med skvalpet af det nære vand og de fjerne

(men ikke fjerne nok) bølgers brusen; vi kunne knap se, men skimtede dog noget sort mod den dybe, blygrå farve af vandet, tågen og skyerne; det nærmede sig mere og mere; bevægende sig jævnt og langsomt kom det over kanalen lige til det sted, hvor vi holdt. Gode Gud! Det var Gilbert Dawson på sin stærke, rødbrune hest.

Vi sagde kun få ord, og kort tid havde vi til at sige dem i. Jeg vidste dette øjeblik intet om fortid eller fremtid, og havde kun én tanke: den at redde Letty og om muligt mig selv. Først senere erindrede jeg, at Gilbert sagde, at han var blevet ledet ved et dyrs angstskrig, og bagefter, da alt var overstået, hørte jeg, at han på grund af vandets højde havde været urolig i anledning af vor tilbagekomst, og derfor havde lejet et ridehynde, sadlet sin hest tidligt på aftenen, og var redet ned til Cart Lane for at holde udkig efter os. Hvis alt var gået godt, ville vi aldrig have fået det at vide. Som det nu gik, fortalte gamle Jonas det, mens tårerne strømmede ned over hans indfaldne kinder.

Vi bandt hans hest til vognen og løftede Letty op på sadelpuden. Vandet steg hvert minut med en dump lyd og var lige ved at gå ind i vognen. Letty klyngede sig til sadelpuden, men hang med hovedet, som om hun ikke endnu havde håb om at komme levende derfra. Hurtigere end tanken – og dog kunne han have givet både tanken og fristelsen rum, sir; for hvis han var redet bort med Letty, ville han have frelst sig selv og ikke mig – var Gilbert i vognen ved siden af mig.

"Hurtigt!" sagde han højt og tydeligt. "Du må sidde op foran hende og holde hende oppe. Hesten kan svømme. Vil Gud, følger jeg efter. Jeg kan skære seletøjet over, og når din hest ikke hindres af vognen, vil den nok kunne bringe mig frem. I hvert

tilfælde er du ægtemand og fader; men ingen bryder sig om mig."

Foragt mig ikke, gentlemen. Jeg ønsker ofte, af denne nat var en drøm. Den har bestandig siden den tid hjemsøgt min søvn som en drøm, og dog var den ingen drøm. Jeg tog hans plads på sadlen, slyngede Lettys arme om mig, og følte hendes hoved hvile på min skulder. Jeg håber til Gud, at jeg udtalte nogle taknemmelige ord; men jeg kan ikke mindes det. Jeg erindrer kun, at Letty hævede sit hoved og råbte:

"Gud velsigne dig, Gilbert Dawson, fordi du frelser mit barn fra i denne nat at blive fader- og moderløst." Derefter faldt hun ind mod mig, som om hun havde tabt bevidstheden.

Jeg bar hende igennem, eller, rettere sagt, den stærke hest svømmede tappert med os gennem det stigende vand. Vi var aldeles gennemblødte, da vi nåede kystbankerne, men havde kun én tanke: hvor var Gilbert? Tyk tåge og bølgende vand omgav os. Hvor var han? Vi råbte, og Letty hævede, svag som hun var, sin stemme og kaldte højt og gennemtrængende; men der kom intet svar; kun havets uendelige, dumpe mumlen lød omkring os. Jeg red ned til førerens hus. Han var i seng og ville ikke stå op, endskønt jeg tilbød ham mere end jeg ejede. Det vidste hans sikkert – den elendige gamle skurk som han var! Og dog ville jeg have betalt ham det, om jeg så skulle have slidt for det hele mit liv. Han sagde, at jeg kunne tage hans horn og blæse. Jeg tog det og blæste et sådant stød ud i den stille, mørke nat, at det genlød i den tunge luft; men ingen menneskelig stemme eller lyd hørtes, – den vilde tone kunne ikke vække den døde.

Jeg bragte Letty hjem til hendes barn, som hun græd over den hele lange nat. Selv red jeg tilbage til kysten ved Cart Lane; frem og tilbage red jeg langs vandkanten, idet jeg nu og da brød den dybe stilhed ved forgæves at udstøde råb efter Gilbert. Vandet gik tilbage og efterlod intet spor. To dage senere blev han skyllet i land ved Flukeborough. Vognen og den stakkels gamle hest blev fundet halvt begravet i en sandbanke ved Arnside Knot. Så vidt vi kunne forstå, må han have tabt sin kniv, da han prøvede på at skære seletøjet over, og havde således mistet enhver udsigt til frelse. I hvert tilfælde blev kniven fundet i en revne i vognstangen.

Hans venner kom ovre fra Garstang til hans begravelse. Jeg havde ønsket at gå nærmest kisten; men det var ikke min ret, og jeg fik ikke lov; dog har jeg fra den dag af ikke ophørt med at sørge over ham. Da hans søster pakkede hans sager sammen, bad jeg inderligt om en eller anden ting, der havde tilhørt ham. Hun ville ingen af hans klæder give mig – hun var en havesyg kvinde –, da hun selv havde drenge, der kunne vokse til dem. Men hun kastede hans bibel til mig, idet hun sagde, at de hjemme allerede havde én, og hans var en kummerlig, opslidt ting. Den havde tilhørt ham, og derfor satte jeg pris på den. Den var af sort læder med lommer i bindet efter gammel mode, og i et af disse lå et bundt vilde blomster, som Letty sagde, hun var vis på var nogle, hun engang havde givet ham.

Han havde med sin tømmerblyant understreget mangen en tekst i denne Bibel, der mere end forsvarede hans vægring ved at slås med mig. Ja til visse, sir, der er brug nok for tapperhed i Vorherres tjeneste, og man kan selv for menneskene aflægge bevis på den uden trætte og slagsmål.

Nu skal De så have tak, gentlemen, fordi De har hørt på mig. Deres ord bragte mig i tanker om ham, og mit hjerte var for fuldt til, at jeg kunne tie. Dog, jeg må nok bryde op, da jeg skal grave en grav til en lille dreng, der skal begraves i morgen netop på den tid, da hans legekammerater går til skolen."

"Men fortæl os lidt om Letty; lever hun endnu?" spurgte Jeremy.

Den gamle mand rystede på hovedet og kvalte et dybt suk. Efter et øjebliks pause sagde han:

"Hun døde næppe to år efter hin aften. Hun blev aldrig sig selv igen; hun sad altid fordybet i tanker, om Gilbert formoder jeg; men jeg kunne ikke dadle hende for det. Vi fik en dreng og kaldte ham Gilbert Dawson Knipe; det er ham, der nu er fyrbøder på jernbanen inde i London. Vores lille pige blev syg for tænder og døde, og Letty svandt stille hen og gik bort seks uger senere. De blev begravet her; jeg flyttede hertil for at være nær dem og fjernt fra Lindal, hvor jeg ikke kunne finde mig til rette, da Letty var borte."

Han vendte tilbage til sit arbejde, og da vi nu havde hvilet os ud, rejste vi os og forlod stedet.

Ved juletid

I byen –, nå, dens navn er ligegyldigt, – var der to aviser, som hørte hjemme der. "*The Flying Post*" var gammel og agtværdig, det vil sige, en standhaftig tory; "*Examiner*" var åndrig og velskrevet, det vil sige, ny og demokratisk. Hver uge indeholdt disse blade artikler, hvori de rev ned på hinanden; artiklerne var så grove og nærgående som vel muligt, og det var klart, at de havde deres udspring i et ophidset sind, skønt de stedse havde den samme begyndelse: "Skønt de bemærkninger, der fandtes i det sidste nummer af "*Post*" (eller "*Examiner*") er af den beskaffenhed, at de kun kan opvække vor foragt, er vi dog blevet overtalt til" – osv., og hver lørdag trykkede de radikale butiksfolk hinanden i hånden og blev enige om, at det var ude med "*The Flying Post*" efter den sidste bidende artikel i "*Examiner*", mens de værdigere tories begyndte med at beklage, at Johnson ikke skulle finde det under sin værdighed at spilde sine kundskaber på det smudsige blad, der kun blev læst af enkelte simple folk; imidlertid sang det jo nu på sit sidste vers.

Det var dog ikke tilfældet; det levede og trivedes, eller betalte i alt fald sine regninger, hvad en af denne fortællings handlende personer kan bevidne. Denne var faktor, eller hvilken titel man vil give den mand, under hvem alt det mekaniske ved en avis henhører; dog holdt han sig ikke udelukkende til at bestride disse forretninger. En eller to gange havde han nemlig, uden udgiverens vidende, indført nogle af sine egne frembringelser, når der havde manglet noget manuskript, som for eksempel en beretning om, hvordan man i december måned atter ville

kunne vente grønne ærter; at der var blevet set en grå drossel, en hvid hare eller et andet interessant naturfænomen, og jeg må jo rigtignok tilstå, at disse begivenheder blev opfundet netop til dette øjemed – men hvad gjorde det til sagen? Hans kone vidste altid, når hun kunne vente en lille prøve på sin mands litterære talenter, idet en særegen hosten altid tjente som forspil til oplæsningen af det, og hun blev ligeledes, ved dette opmuntrende signal og ved den lydelige, alvorsfulde stemme, hvormed han foredrog det, ledet til at antage, at en "*Ode til en tidlig Rosenknop*", som fandtes i den spalte, der var helliget originale digte, samt at et brev, der under mærket "*Pro Bono Publico*" stod indrykket, skrev sig fra hendes ægtefælles hånd, i hvilken anledning hun knejsede stoltere.

Jeg har aldrig kunnet opdage, hvad der bevægede de to familier Hodgson og Jenkins til at bo i samme hus. Jenkins beklædte samme embede ved tory-avisen, som Hodgson ved "*Examiner*", og jeg overlader som sagt læseren selv at give dem en titel. Jenkins havde imidlertid fuldkommen opfattet sin stilling, og han havde stor ærbødighed for enhver, der besad magt, fra kongen ned til redaktøren og dennes medarbejdere. Det kunne lige så let være faldet ham ind at låne kongens krone for at bruge den som nathue, eller hans scepter som spadserestok, som han kunne have fundet på at opfylde nogen som helst plads i avisen med, hvad han selv havde skrevet, og, hvis han havde haft nogen anelse om Hodgsons "hjernes frembringelser", med hvilket navn denne stedse hentydede til de af ham selv indførte paragraffer, når han nævnte disse for sin kone, ville det sandsynligvis have forøget Jenkins' foragt for ham, såfremt dette havde været muligt.

Jenkins var også gift, og der manglede kun koner for at fuldstændiggøre den strid, der var imellem de to faktorer, de to naboer, for omtrent tolv år siden i en mindeværdig juleuge. Da konerne imidlertid var med, var det meget net, en meget fuldstændig strid. Hodgsons havde et lille barn – "sådant et barn, en jammerlig, lille skabning!" – og, som for at stille parterne mere lige over for hinanden, havde mrs. Jenkins en kat – "sådan en kat, en stor, ækel, mjavende hankat, som altid stjal den mælk, der var sat hen til den lille engels aftensmad!"

Og da jeg nu har vist, hvorledes sagerne stod i familierne, skal jeg gå over til at omtale stridsspørgsmålet. Det var dagen forinden juleaften; det blæste en kold, bidende østenvind; himlen var sort som blæk, og der var en mørkeblå farve i folks ansigter, når de måtte være længere ude end sædvanlig for at fuldende deres indkøb til næste dags fest.

Forinden Jenkins om morgenen forlod sit hjem, havde han givet sin kone penge til at besørge middagsmad til den kommende dag.

"Jeg vil gerne have en kalkun og pølser. Det er muligt, at det er en svaghed hos mig, men jeg sætter stor pris på pølser. Det samme var tilfældet med min afdøde moder; smagen er arvelig. Med hensyn til det øvrige, hvad enten du ønsker plumbudding eller en frugttærte, da overlader jeg dette aldeles i dine hænder; kun beder jeg dig ikke at agte på udgiften, for det er kun jul én gang om året."

Og da han var kommet ned ad en række trapper, lige uden for Hodgsons dør, sagde han atter – "Mage til praleri!" som mrs. Hodgson bemærkede – "Du erindrer jo pølserne?"

"Jeg havde nok haft lyst til at have noget ualmindeligt, Mary," sagde Hodgson til sin kone, da de også lagde planer til den følgende dag; "men jeg tænker, vi må lade os nøje med oksesteg. Du ved, min kære, at vi har familie!"

"Kun én lille, Jem! Dog må du ikke antage, at jeg bryder mig om andet end oksesteg. Før jeg tog ud at tjene, ville moder og jeg have betragtet det som et fortræffeligt middagsmåltid."

"Nu vel, lad os da være enige om oksesteg og en plumbudding; og så farvel. Pas godt på lille Tom; det forekom mig, at han var lidt hæs til morgen."

Derpå gik han til sine forretninger.

Det var lang tid siden, at mrs. Jenkins og mrs. Hodgson havde talt til hinanden, selv om de var så godt inde i alt, hvad der foregik, og i hinandens meninger, som om de havde haft daglige sammenkomster. Mary vidste, at mrs. Jenkins foragtede hende, fordi hun ikke havde en ægte kniplingskappe, hvilket hun selv havde; og også fordi hun havde været tjenestepige, hvilken stilling mrs. Jenkins ikke havde beklædt; og de mange små indskrænkninger, Hodgsons måtte foretage sig, og de mange små savn, de måtte udholde, for at det kunne slå til, ville med den største sagtmodighed være blevet tålt af Mary, hvis hun ikke havde krympet sig ved bevidstheden om mrs. Jenkins' kendskab til dem. Hun havde dog sin hævn; for hun havde et barn, og det havde den anden ikke. For at have haft et barn, selv et så jammerligt ét som lille Tom, ville mrs. Jenkins gerne for stedse have båret de simpleste kapper og arbejdet hårdt for bestandig. Denne hendes livs store skuffelse havde en uheldig indflydelse på hendes sind, den vendte hendes tanker indad og gjorde hende sygelig og egennyttig.

"Gid pokker havde den kat! Nu har han tygget på det kolde lammekød med sin ækle mund, så at man ikke kan sætte det frem for noget menneske, og jeg har intet andet at give Jem til middag. Men jeg skal skam betale ham det, når jeg nu har fanget ham, det er vist!"

Med disse ord greb Mary Hodgson sin mands søndagsstok, og uden at agte på kattens skrig og kradsen pryglede hun den så hjerteligt, at hun håbede derved for fremtiden at have befriet den fra sine tyve-tilbøjeligheder; men, se! pludselig stod mrs. Jenkins i døren med et harmfuldt ansigt.

"Skammer De Dem ikke ved at slå et stakkels umælende dyr, som ikke ved andet, end at det skal tage føden, hvor som helst denne findes? Det handler kun efter sin natur, og det er skade, at Deres natur, som jeg har hørt skal være af en meget nærig slags, ikke lader Dem lukke Deres spisekammerdør lidt bedre. Der er noget, der hedder love for umælende. Jeg vil spørge mr. Jenkins, om jeg ikke har ret, for jeg tror ikke, at de radikale endnu har fået dem afskaffet, trods alle deres reformer. Er min stakkels, søde Tommy blevet pryglet? Og er dens ben blevet slået i stykker, fordi den har taget en mundfuld gnallinger, som de fleste ville give til en tigger – hvis denne ellers ville have dem?"

Idet mrs. Jenkins derpå kastede et foragteligt blik på det tiloversblevne af lammefjerdingen, forlod hun stuen.

Mary var både vred og bedrøvet, for det gjorde hende virkelig ondt for det arme, haltende dyr, da det krøb op til sin herskerinde og lagde sig på hendes skød for at beklage sit sårede Jeg; hun ønskede, at hun ikke havde slået det så hårdt, da hun dog måtte erkende, at hendes ligegyldige måde, stedse at lade spisekammerdøren stå åben, havde fristet katten til at liste

sig ind og stjæle. Men mrs. Jenkins' hånlige omtale af hendes kød lod hendes anger forvandle sig til fornyet vrede, og da hun så denne stå og kæle for katten udenfor døren, smækkede hun denne i for næsen af hende med sådan larm, at lille Tom vågnede og begyndte at græde.

Alt skulle gå Mary imod den dag. Hvem skulle bære maden hen i hendes mands kontor, nu da drengen var vågen? Hun tog barnet i sine arme og søgte at lulle det i søvn igen, og som hun sang, begyndte hun at græde, hun kunne næppe sige hvorfor – en slags tilbagevirkning, forårsaget ved hendes tidligere heftighed. Hun ønskede, at hun ikke havde pryglet den stakkels kat; hun længtes efter at erfare, om dens ben virkelig var brækket. Hvad ville hendes moder sige, hvis hun vidste, hvor grusom og vredladen hendes lille Mary var blevet? – Tænk, hvis hun nogensinde skulle slå sit barn under et anfald af vrede?

Det var unyttigt at synge for barnet, mens hun hulkede således; hun måtte altså bære det i sine arme og tage det med sig til kontoret, for middagstimen var for længst forbi. Omhyggeligt delte hun følgelig kødet, omend hun ved denne fremgangsmåde forvandlede det til uendeligt små størrelser; dernæst tog hun de bagte kartofler ud af ovnen og lagde dem varme ned i kurven, tilligemed tallerken, kniv, gaffel og alt tilbehør.

Det var i sandhed en skarp vind. Hun bøjede sig forover, mens hun løb, og sneflokkene skar hende som is i ansigtet. Drengen græd hele vejen, selv om hun hyllede ham ind i sit sjal. Hendes mand havde ventet at få en kartoffelbudding, og selv om han var en litterært dannet mand, havde det fysiske menneske dog vundet så megen overmagt over det åndelige, at

han betragtede lammekødet med alt andet end glade miner. Da Mary atter var kommet hjem, var hendes appetit borte; hun prøvede derfor på at made barnet, men efter at dette grædende havde nægtet at spise sin mad, lagde hun ham som sædvanlig ned på hans madras, omgivet af hans legetøj, hvorefter hun gav sig i færd med at skære nyrefedt i tern til næste dags budding. Tidligt om eftermiddagen kom der en pakke, som først var indsvøbt i brunt papir og dernæst i et hvidt, nylig bleget, duftende klæde; den ledsagedes af en seddel fra hendes moder, hvori denne søgte at udtrykke, at hendes datter ikke var blevet glemt her i juletiden, men at det var kommet til hendes kundskab, hvordan forpagter Burton havde slagtet en gris, og at hun derfor havde bestilt noget af hans berømte flæsk og lavet pølser netop på den måde, som Mary yndede, mens hun var hjemme.

"Kære, kære moder!" sagde Mary for sig selv. "Der er ikke hendes lige til at tænke på andre. Og hvilke fortræffelige pølser hun forstår at lave! Sager fra hjemmet har en smag, som det købte aldrig kan få. Lad dem tale om deres pølser! Jeg har en anelse om, at hvis mrs. Jenkins nogensinde havde smagt moders, ville hun næppe holde af dem, der laves i byen, og som Fanny før bragte ind."

Og således vedblev hun at tænke på hjemmet, indtil smil og smilehuller atter viste sig ved erindringen om den smukke lille bolig, som selv i hjertet af vinteren så grøn ud med sine stedsegrønne buske og det portugisiske laurbærtræ, der var hendes moders stolthed. Hvor vel mindedes hun ikke stien, der gik igennem forpagter Burtons frugthave? Hvor ofte havde hun ikke samlet skæpper fulde af umodne æbler og givet hans grise,

og altid fået skænd, fordi hun gav dem så meget grønt snavs, som han sagde.

Hun blev afbrudt – hendes lille glut – ja, jeg kalder ham sådan, for det var, hvad hans fader og moder gjorde, og fordi han noget klejn af sin alder, skønt jeg nok tror, han var mindst atten måneder gammel – var nogen tid i forvejen faldet i søvn blandt sit legetøj; det var en urolig, lidet vederkvægende søvn. Dog var Mary glad ved det, for hans morgenlur havde kun været kort, og hun havde desuden meget at bestille. Nu begyndte han imidlertid at frembringe en besynderlig lyd, omtrent lig den, når en stol trækkes tungt og skurrende langs et køkkengulv! Hans øjne var åbne, men de udtrykte kun smerte.

"Min egen dreng!" sagde Mary forfærdet og løftede ham. "Barn, se at være rolig. Tys – tys tys; hvad fejler ham?"

Men lyden tiltog og blev værre og værre.

"Fanny! Fanny!" udbrød Mary i dødelig angst, for barnet var næsten sort i ansigtet af anstrengelse for at drage ånde, og hun havde ingen at bede om hjælp eller deltagelse undtagen værtindens lille trettenårige datter, der passede huset, mens moderen om dagen var ude som kogekone. Fanny blev i reglen betragtet som nærmest hørende til at opvarte første sals beboere, eftersom disse betalte for brugen af køkkenet, "for Jenkins kunne ikke lide lugten af kød, når det kogte"; nu var hun imidlertid til alt held netop til stede i stuen, hvor hun var beskæftiget med at stoppe strømper, og da hun hørte mrs. Hodgsons angstskrig, ilede hun ind til denne og opfattede med ét blik sagernes stilling.

"Han har halsbetændelse! O, mrs. Hodgson, han dør, det er sikkert nok; lille broder havde det, og han døde på ganske kort

tid. Doktoren sagde, at han intet kunne gøre for ham, den havde grebet for vidt om sig; han sagde, at hvis vi straks havde givet ham er varmt bad, kunne det have frelst ham. Men han var ikke halvt så dårlig som Deres barn."

Hende selv ubevidst blandede der sig i hendes beretning den barnlige lyst til at frembringe effekt; dog var det tydeligt, at der var fare på færde.

"O, mit barn! mit barn! – mit elskede barn! Se ikke så syg ud; jeg kan ikke tåle det! Og ilden brænder så svagt. Jeg tænkte på mit gamle hjem og pillede ribs og agtede ikke på ilden. Fanny! brænder det i køkkenet? Tal!"

"Moder sagde, jeg skulle dæmpe den og kaste aske på den, så snart mrs. Jenkins havde brugt den; det gjorde jeg, og nu er den næsten slukket. Men mrs. Hodgson, lad mig løbe efter doktoren – jeg kan ikke holde ud at høre ham – det er netop som lille broder."

Mary gjorde tegn til hende om at gå, mens tårerne strømmede hende ned ad kinderne; skælvende, mat, ligesom lammet af skræk lagde hun derpå barnet i vuggen og gik ud for at fylde kedlen.

Da mrs. Jenkins havde kogt sin mands nette, lille middagsmad, som denne kom hjem og spiste; da hun havde fortalt ham historien om kattens mishandling, som hun var højlig og med rette opbragt over, idet hun sagde, at "alt hvad der hørte til den grove "*Examiner*" var af samme skuffe"; da hun havde modtaget pølser, kalkun og postej efter hendes mands ønske; da hun havde ordnet stuen, tillavet alt til te, og beklaget og kælet for katten, som nu havde glemt pryglene, men lod til at finde fornøjelse i at blive klappet – da hun havde gjort alt dette

og mange andre ting, satte kun sig ned og tog fat på sin ægte kniplingskappe. Enhver tråd blev særskilt fremdraget og pillet, da – hvad var det? Udenfor på gaden sang et kor af børn den gamle sang, som hun så hyppigt havde hørt i sine ungdomsdage:

Da Joseph gik på vejen, en engels sang der lød:
I nat en himmelsk konge til verden bliver fød.
Og han skal ikke fødes i stue eller hal,
Og ej i Paradiset; men i en okses stald.
Og han skal ikke klædes i purpur eller pragt,
men i det fine linned, som er en nyfødts dragt.
Og han skal ikke vugges i sølv og ej i guld –
Hans vugge er af træ, og den stander kun på muld.

Hun rejste sig og gik til vinduet. Der stod nedenfor den lille børneklynge, som så så mørk ud imod den hvide sne, der indhyllede alt. "For gamle minders skyld," sagde hun ved sig selv, talte en skilling ud til hvert barn og kastede dem ned.

Værelset var blevet koldt, mens hun havde talt pengene og kastet dem ud af vinduet; hun pustede derfor til den allerede flammende ild og satte sig ned foran den – men ikke for at pynte på sin kniplingskappe. Ligesom Mary Hodgson begyndte hun at tænke på længst forsvundne dage – på blide minder om de hensovede – på ord, som havde ligget gemt i hendes erindring – på de fortællinger, hun havde hørt på sin moders knæ.

"Jeg kan ikke begribe, hvad der går af mig i aften," sagde hun halvhøjt og vaktes ved lyden af sin egen stemme. "Mine tanker vandrer tilbage til gamle dage. Jeg er vis på, at jeg erindrer mig

flere steder af den hellige skrift i aften ved at tænke på min moder, end jeg har gjort i mange år. Jeg håber ikke, at jeg skal dø. Folk siger, at når vi tænker for meget på de døde, er det bevis på, at vi snart skal følge dem; jeg har ikke lyst til at gøre det netop nu – og så den dejlige kalkun, som vi skulle have til middag i morgen!"

Det bankede på døren flere gange efter hinanden, og som om den kommende ikke kunne vente, åbnedes den, og Mary Hodgson stod der, bleg som døden.

"Mrs. Jenkins! O Gud ske lov! Deres kedel står på ilden, lad mig få vandet til mit barn, for Himlens skyld! – Han har halsbetændelse og er døende!"

Mrs. Jenkins vendte sig om på sin stol med et aldeles ubevægeligt ansigt, et udtryk, som hendes ægtefælle, mellem os sagt, kendte og frygtede, trods al hans store værdighed.

"Det gør mig ondt, at jeg ikke kan tjene Dem; men jeg må beholde kedlen til min mands te. Bliv ikke bange, Tommy, mrs. Hodgson vil ikke vove at trænge sig ind, hvor man ikke ønsker at se hende. De gjorde bedre i at sende bud efter doktoren, end at stå der og vride Deres hænder – min kedel er der, som sagt, brug for."

Lidenskabeligt slog Mary hænderne sammen, men henvendte ikke et bønfaldende ord til dette marmoransigt – denne hårde, skærende stemme; da hun vendte sig om, bad hun Gud om styrke til at bære sin skæbne og styrke til at tilgive mrs. Jenkins.

Mrs. Jenkins så hende gå ydmygt bort som én, der havde opgivet håbet, og ved dette syn vendte hun sin vrede mod sig selv.

"Gud forlade mig – hvor grusom har jeg ikke været! Hvad er min mands te imod et barns liv? Og halsbetændelse – hvor det netop er om tiden at gøre! – Du gamle, gnavne kone! Det er da indlysende for enhver, at du aldrig har haft et barn!"

Før hun endnu havde endt sine selvbebrejdelser, var hun nede ad trappen med kedlen i hånden, og da hun kom ind i mrs. Hodgsons stue, nægtede hun at modtage dennes tak, og Mary kunne heller ikke have fremført nogen. Hun sagde stift: "Jeg gør det for det stakkels barns skyld, og jeg håber, han vil leve og have barmhjertighed med de stakkels umælende, såfremt han skulle forglemme at lukke sit spisekammer."

Hun gjorde alt, og langt mere end Mary, uerfaren som hun var, kunne have fundet på. Hun gjorde det varme bad i stand og så efter graderne med sin mands eget termometer, som han anvendte, når han med den største nøjagtighed hver dag opskrev vejrets varmegrad. Stadig med det samme bistre udseende stod mrs. Jenkins og så moderen lægge barnet i baljen og fjernede sig derpå uden at sige et ord. Mary ville så gerne have bedt hende om at blive, men hun turde ikke, og efter hendes bortgang løb tårerne endnu hurtigere ned ad hendes kinder. Den stakkels unge moder! Hvor ængsteligt talte hun ikke minutterne til doktorens ankomst! Men før han kom, spadserede mrs. Jenkins ind med noget i hånden.

"Jeg har set mange af disse anfald, hvilket jeg formoder, De ikke har. Sennepsplaster er et fortræffeligt og virksomt middel; jeg har været oppe og tillave et, og med Deres tilladelse vil jeg give den stakkels lille fyr det på halsen."

Mary kunne ikke tale, men gav ved et tegn sit bifald til kende.

Mens de endnu vedligeholdt denne tavshed, begyndte plasteret at virke, og han så op til sin moder som for i hendes ansigt at hente styrke til at udholde den bidende smerte; ved at se hans lidelser var hun imidlertid begyndt at græde, hendes modløshed gav genlyd i ham, og han hulkede højt. Øjeblikkelig tog mrs. Jenkins sit forklæde op og skjulte sit ansigt: "Tit, tit!" sagde hun så muntert, hun kunne. Hans lille ansigt opklaredes, og da hans moder først havde set dette, bar hun sig ad som den anden; de to koner blev således ved at more ham, indtil plastret havde gjort sin virkning.

"Han er bedre! – O, mrs. Jenkins, se på hans øjne – hvor forskelligt deres udtryk er! Og han ånder friere –"

Lige som Mary talte, kom doktoren. Den syge blev undersøgt; han befandt sig virkelig bedre.

"Det har været et hårdt angreb; men de hjælpemidler, der er blevet anvendt, har gjort mere nytte end alverdens medicin en time senere. – Jeg skal sende et pulver –" osv.

Mrs. Jenkins blev for at høre doktorens mening, hvorefter hun, med et besynderligt lettet hjerte, ville til at forlade værelset, da Mary greb hendes hånd og kyssede den – taknemmeligheden bandt hendes tunge.

Mrs. Jenkins' ansigt fik et fornærmet og ubehageligt udtryk, omtrent som om hun i den anledning så sig tvunget til straks at gå op og vaske sine hænder. Til trods for sin sure mine vendte hun dog tilbage efter omtrent en times forløb for at se til barnet.

Den lille herre sov godt efter den forskrækkelse, han havde givet sine venner, og, da Mary julemorgen vågnede og så det

lille blege hoved hvilende sødt på sin arm, kunne hun næppe fatte tanken om den fare, han havde været udsat for.

Da hun kom ned i stuen, hvilket skete lidt senere end ellers, fandt hun hele huset i oprør. Hvad tror man vel, der var sket? – Kis havde vist sig som en forræder imod sin bedste veninde og havde spist nogle af mrs. Jenkins' egne pølser, mens den havde gnavet på og tumlet sig mellem de øvrige, så at disse var blevet fuldkommen uspiselige. Der var ingen grænser for den kats appetit! Den ville have spist sin egen fader, hvis han havde været mør nok! Nu stormede og skreg mrs. Jenkins:

"Gid pokker havde den kat!"

Og det oven i købet på juledag! Ingen butikker var åbne! "Hvad er en kalkun uden pølser!" spurgte mr. Jenkins bistert.

"O, Jem!" hviskede Mary, "hør, hvor vred hun er over de pølser. Jeg havde lyst til at give mrs. Jenkins nogle af moders; de er dobbelt så gode som dem, man køber."

"Jeg kan ikke se, at der er noget til hinder for det. Vi behøver jo ikke at blive fortrolige venner, fordi vi giver dem pølser; jeg kan nemlig på ingen måde agte hans politiske anskuelser."

"Men, Jem! hvis du kun havde set hende sysle om barnet i går aftes! Jeg er overbevist om, at hun for fremtiden kan skælde mig så meget ud, hun lyster, uden at jeg nogensinde skal tage til genmæle, ja, jeg vil selv byde hendes kat velkommen til at spise alle mine pølser." Hun bøjede sig ned over drengen og kyssede ham, mens tårerne trådte hende i øjnene.

"Du gør bedre i at bringe dem ovenpå og give dem til kattens ejerinde," sagde Jem og lo i skægget over sin spøg.

Mary lagde dem på en tallerken; dog tøvede hun endnu.

"Hvad skal jeg sige, Jem? Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal begynde?"

"Sig: Jeg håber, De vil modtage disse pølser fra min moder, som hun sendte – nej, det er ikke grammatikalsk rigtigt. Sig, hvad der først falder dig ind, Mary; det vil nok være rigtigt."

Mary bar dem altså op, bankede på døren og da der blev råbt "kom ind!" blev hun meget rød i hovedet; ikke desto mindre gik hun hen til mrs. Jenkins og rakte hende pølserne med ordene: "Vær så god at tage disse. Min moder har sendt mig dem." Og inden hun endnu kunne få svar, var hun atter ude af døren.

Netop som mr. Hodgson stod rede til at gå i kirke, kom mrs. Jenkins ned ad trapperne og kaldte på Fanny. Kort tid efter trådte denne ind i Hodgsons værelse, hilste fra mr. og mrs. Jenkins og sagde, at det ville være dem en stor fornøjelse, hvis mr. og mrs. Hodgson ville spise til middag hos dem.

"Og naturligvis tage barnet med op i et sjal," lød mrs. Jenkins stemme i gangen tæt ved døren, hvortil hun havde fulgt buddet. – Det var ikke muligt at afhandle sagen med den bevidsthed, at hvert ord ville blive hørt udenfor.

Mary skottede ængsteligt til sin mand. Hun erindrede sig hans udsagn om, at han ikke agtede mr. Jenkins politiske anskuelser.

"Tror du, det vil kunne gå an for barnet?" spurgte han.

"O, ja!" svarede hun ivrigt; "jeg skal tildække det så varmt."

"Og jeg har fået værelset prægtig varmt, selv om det fryser hårdt," tilføjede stemmen udenfor.

Hvorledes mener du nu, de afgjorde sagen? – På den simpleste måde af verden, idet mr. og mrs. Jenkins kom ned i Hodgsons stue og spiste der. Kalkun ved den ene bordende,

oksesteg ved den anden; pølser til den ene side og kartofler til den anden. Næste ret: plumbudding ved den ene ende, og frugttærte ved den anden.

Efter endt måltid ville mrs. Jenkins endelig have barnet på sit knæ, og det lod til, at det syntes godt om hende. Hun erklærede, at det beundrede hendes ægte kniplingskappe, men Mary troede, skønt hun rigtignok ikke sagde det, at det fandt behag i hendes smilende ansigt og venlige ord. Derefter blev det vel tilhyllet og omhyggeligt båret ovenpå af mrs. Jenkins til hendes værelser, hvor der skulle drikkes te. Senere på aftenen opdagede mrs. Jenkins, Mary og hendes mand, at de alle tre holdt af musik, hvorfor de gav sig til at synge gamle viser og sange til natten rykkede frem, uden at der var blevet talt et eneste ord om politik eller aviser.

Før de skiltes, havde Mary lokket katten op på sit skød; for mrs. Jenkins ville ikke afgive barnet, der var faldet i søvn hos hende.

"Når De har travlt, må De bringe ham op til mig. De vil gøre mig en virkelig tjeneste ved det. Jeg ved, at De må have fuldt op at bestille, navnlig i Deres nuværende omstændigheder, og jeg skal tage al mulig omsorg for ham; se hvor sød han ser ud, når han sover!"

Da begge familierne var gået hver til sit, åbnede mændene gensidigt deres hjerter for deres koner.

Mr. Jenkins sagde til sin: "ved du, at Burgess har forsøgt at bilde mig ind, at Hodgson var så dum nu og da at indføre artikler i "*Examiner*"; men nu ser jeg, at han kender sin stilling og er for fornuftig til at gøre sligt."

Hodgson sagde: "Mary, jeg må næsten formode, efter den måde, Jenkins tiltalte mig på, det vil sige, så meget høfligere end jeg havde ventet, at det aner ham, hvem der skrev "*Pro Bono*" og "*Rosenknoppen*"; i alt fald har jeg intet imod, at du nævner det, hvis det netop skulle falde dig ind. Jeg ønsker nok, han skal erfare, at jeg er en litterært dannet mand."

Min simple fortælling er til ende, og jeg håber ikke, den har kedet dig. Lad mig imidlertid sige en ting endnu, forinden jeg slutter.

Hvis nogen har en misforståelse eller splid, strid, skænderi, kævleri eller trætte med nogen som helst, da se at blive gode venner før jul – det vil gøre jer så meget mere fornøjede.

Jeg beder jer om det for den gamle sangs skyld, den, som for så mange år siden hørtes af hyrderne, da de om natten holdt vagt ved Betlehem.

Om "Livet i Manchester"

Forfatter: Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810-1865).
Org.udgaver:

- *Life in Manchester: Libbie Marsh's Three Eras*, by Cotton Mather Mills, Esq. – *Howitt's Journal of Literature and Popular Progress*, London, 5., 12. og 19. juni 1847.
- *The Sexton's Hero*, by Cotton Mather Mills, Esq., – *Howitt's Journal of Literature and Popular Progress*, 4. september 1847.
- *Christmas Storms and Sunshine*, by Cotton Mather Mills. – *Howitt's Journal of Literature and Popular Progress*, 1. januar 1848

Denne udgave baseret på:

- **Tre stadier i Libbie Marsh's liv**: *Elisabeth Marsh (Af Mrs. Gaskell.)*. Føljeton i *Christianiaposten* 2.-6. december 1858.
- **Graverens Helt**. Føljeton i *Aarhus Stiftstidende* 3., 5. og 8. oktober 1872.
- **Ved juletid**, i *Tre Fortællinger af Forfatteren til "Mary Barton" etc.*, oversatte fra Engelsk af William Mariboe (1828-1866). Aug. L. Buurskovs Forlag, København 1856

Redigeret, gennemgået efter originalteksterne i *Howitt's Journal* samt enkelte manglende afsnit oversat og indføjet af Kim N. Jensen.
Forside: Efter usigneret illustration til "*Graverens helt*": "*The waters rose every instant with a sullen sound*" fra *Mrs. Gaskell: Cranford and other Tales*. Smith, Elder & Co., London 1886.

ISBN 978-87-7979-793-2

1. ebogsudgave

© 2022 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Jonathan Bredskygge:** En nedsættende betegnelse for kvækerne, antagelig efter den bredskyggede hat, der var typisk for sektens mandlige medlemmer. *Red.anm.*